

מדרגות קדן טללי מכה

שנה ט' (תשפ"ה)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ פנחס ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר הקדוש המבואר

הכתר והמכוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נדריה
ע"ש כ"ק ארמו"ד רבי מאיר אביחצידא זיע"א

טז עיקר קיום העולם כימינו
הוא ע"י גמילות חסדים
מילתא חדת"א – מילין קדון

יב בקנאו את קנאתי בתוכם
נצוין אורה חסדי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

א איזהו עשיר השמחה בחלקו
– שחלק לו הכורא
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • מכתלי בית הדין • מגדנות

שער יששכר | שבתות בין המצרים כנגד שלש רגלים ה
שפע חיים | שבתות בין המצרים היו אצל צדיקים גבוהות ומרוממות מכל שבתות השנה ה
תורת אבות | מתאבל על ירושלים – רצון להשגת היראה ה
מאור עינים | לכל אחד חלק משיח בקומת נשמתו ה
שפתי צדיק | כל אחד נבדל לתשן דבר מיוחד ה
דברי בינה | כל מה שמחידש האדם מתקשר במסירת התורה של משה רבנו ע"ה ה
לקוטי הלכות | על ידי בכנה והורדת דמעות בבין המצרים מתקנים את פגם הראיה ו
פתוחי חותם | התפלה במקום קרבו ולכן צריך להתפלל בזמנה ובכונה ו
חתן סופר | שמירת פנחס מסמאת מת ו
הר סיני | פנחס שחי וקם בגן עדן אין מבקרים אותו אלא בתבת 'שלוש' בלבד ז
נמוקים וחדושים על התורה ונ"ף | המציל את הרבים דינו קרבים ז
מלאכת שלמה | הסעם שגר מביא בכורים ואינו קורא ז
תולדות נח | הזכרת שמו של נשיא שמעון לאחר פקרת חטאו ז
צבי עדין לגאון | הכרזת הגורל בקול גדול י"א פעמים ז
זכר דוד | הסבה שהזכירה התורה את ענשם של קרח ועדתו ח
חוט של חסד | רמז הכתוב לשולש הסבות של פטירת משה בחוץ לארץ ח
אמרי אש - אהל דוד | קריאת השם 'הר העברים' על שם העברת ארץ ישראל לאמות העולם בעת הגלות ח
דעת סופר | התבטלות ישראל למשה מכך שהיו פני יהושע כלכנה ח
ויאמר שאל | שחרו של היושב בתענית ח
ברכת טוב | מדידת המנחה בימי החל ובשבתות ומועדים ח
דברי יוסף | קדשת יום השבת מכך עצמו של יום ט
מעשי צדיקים י
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה יב

אמונת ישראל | אמונה תמימה בהנהגת הבורא בכל מצב ועדן א
בת עין | מאמר חז"ל 'אמר הקב"ה הביאו עלי כפרה על שמעטתי את הירח' א
אמרי אמת | פעמים שמה שנוראה טובה גדולה אחר כך יוצא מזה להפך, וכן מהיסורים יוצא אחר כך טובה גדולה ב
נעם אליעזר | המרחם על הבדלות מעורר על עצמו רחמים משמים ג
תורת אבות | מעלת העצומה של ההתחברות ג
אמרי נעם | רק על ידי נטייה לצדיקים זוכים להרגיש טעם הרגלים ג
לקוטי תורה | 'תורה שבכתב' – בחינת 'קריאה' 'תורה שבעל פה' – בחינת 'מקבל' ג
קדשת לוי | אם ההקדשה היא ביראה ואש גדולה יש עליה לשם ה' ברור הוא ד
באר משה | דרשת חז"ל מיבבה האמונה באם סיסרא ד
באר משה | באור הפסוק בדרך צחות על פי מעשה שהיה בזמן הבעל שם טוב זיע"א ד
צמח צדיק | על האדם לדאג שכל כל פנים מצד מעשיו לא תהיה מניעה שיבנה בית המקדש ד
רמתיים צופים | קדשת כל הרגלים בשבת פנחס ד
לב שמחה | בכח שבת פרשת פנחס אפשר להיות שמור בקדושה ה
מגן אברהם | על ידי הצדיקים שמרי ומתקני היסוד נשפע ברכות ורפואות לעם ישראל ה
שפת אמת | קוראין פרשת תמידין ומוספין לעורר התשוקה לעבודת בית המקדש ה
תולדות אהרן | אי אפשר להגיע לאהבת השם יתברך עד שיקרת ויכלה את האהבות הרעות ה
אמונת ישראל | דברי הרה"ק מרוזין זיע"א אודות גלוי אליהו ה
שפתי צדיק | אלו היה זה טובה לעם ישראל שיהיה להם גלוי אליהו היה מתגלה אליהם ה
תולדות יצחק | בימי בין המצרים יש אהבה והתגלות חסדים גדולה ה

בס"ד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחברים
הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים
את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת פנחס

יסודות באמונה פשוטה

אמונת ישראל

רבי ישראל מגורזיסק זיע"א

אמונה תמימה בהנהגת הבורא בכל מצב ועדן

הנה אנו רואין כשאדם גדול אומר איזה דבר, אף שלעת עתה לא כלם מבינים אמתת הדבר, מכל מקום לאחר רבות הימים נתגלה לעין כל שכל דבריו בנויים על אדני צדק.

ומכל שכן בפעולות הבורא ברוך הוא, הגם שלעת עתה הם בהסתור, אבל בטח יבוא עת שכלם ידעו ויבינו שכל מה שעבר עלינו הכל היה כדאי. ואפלו אם כמה מדינות יחרבו מהאנשים ורכושיהם, הכל היה הכנה להשלמת רצון הבורא שיבוא על ידי זה קדוש שם שמים וכו'.

הלמוד על כך מענינו של פנחס

וזה הענין היה גם כן אצל פנחס, שלא הסתפל על גשמיות המעשה, והרג נשיא שבט מישראל, שעל פי הדין לא היה מחיב מיתה, רק אש קנאת ה' היה בוער בו לקדש שם שמים בעולם, ולא התבונן כלל אם העשיה טובה לעת עתה, וזכה למה שזכה.

ובזה העיר לב בני אדם, שיבואו לרעיון זה, שלא יסתפלו ויתפעלו משום עשיה, וכל הצרות הגלויים שיעברו על ראש בני אדם, הכל כדי שיתגלה נקדה קטנה להשלמת רצון הבורא ברוך הוא, וכשיבואו לרעה זו, אז יבינו היטב שכל החרבנות הם באמת תקונים.

הרמז בפנחס זה אליהו | בחינת משיח

וזהו הרמז פנחס הוא אליהו, שענין של פנחס הוא בחינת אליהו – בחינת משיח – שאז יתגלה רעיון זה בכל העולם, ואליהו בא לקרב כלם לדעה הגבוהה הנ"ל, שכל מה שהיה נדמה לחרבן היה באמת תקון, והבן:

בת עין

רבי אברהם דב מאברוטש זיע"א

מאמר חז"ל 'אמר הקב"ה הביאו עלי כפרה על שמעטתי את הירח'

עוד נראה לישוב קשית אור החיים הנזכרת לעיל, על פי הגמרא (שבועות ט) מפני מה נשתנה שעיר של ראש חדש שנאמר

בו 'חטאת לה' (כח ט), אמר הקדוש ברוך הוא הביאו עלי כפרה על שמעטתי את הירח, וזהו 'חטאת לה'. וכבר הקשו המפרשים מהו הלשון 'הביאו עלי כפרה', ועין שם בדבריהם.

מאמר הזהר 'הביאו עלי כפרה בגין דיתבסם מה דעלוי'

גם דברי הזהר הקדוש שאמר (ח"ג עט): הביאו עלי כפרה בגין דיתבסם מה דעלוי, כמה דאף אמר (ישעיה ו ב) 'שרפים עמדים ממעל לו'. עד כאן לשונו. וכפשוטו אין לו פרוש כלל.

העקר אמונה שהבורא עושה הכל וממילא לא חפץ יותר ממה שיש לו

אכן אען ואמר גם אנכי מה שיש לרמוז בזה על פי מוסר, ונבאר מקדם הפסוק 'פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון' (תהלים קמה טז).

והנה זהו כלל גדול בעבודת ה' יתברך, שצריך כל איש ישראל להאמין באמונה שלמה שהבורא ברוך הוא אחד יחיד ומיוחד בתכלית היחוד שאין כמוהו בשום פנים, והוא לבדו אלהינו היה הנה ויהיה, מנהיג ובורא לכל הברואים ומשגיח עליהם בפרטי פרטות, והוא לבדו עושה ועושה ויעשה לכל המעשים.

וכשכא לבחינת אמונה זו, אין לחפץ ולהשתוקק לשום דבר בעולם, רק יהיה כל חפצו ומגמתו והשתוקקותו למלאות רצון הבורא יתברך, ולא לחפץ יותר מרצון הבורא יתברך שמו, כי צריך להאמין אם רצון הבורא יתברך לתת לו זה הדבר, בודאי היה נותן לו בלתי מניעה, ואם אין בזה רצון הבורא, למה ייצע את עצמו להכל ולריר ללא יועיל.

'איזהו עשיר השמח בחלקו' - שחלק לו הבורא

וזה פונת חז"ל שאמרו (אבות פ"ד מ"א) איזהו עשיר השמח בחלקו. הינו ששמח ברצון הבורא ואינו חפץ יותר. וכמאמר הזהר הקדוש (ח"ג רכו) 'ומשביע לכל חי רצון', מיכלא דמסכני דאינון שבעין מרצון הבורא יתברך ולא מגו מכלי ומשתי סגי, עד כאן לשונו.

וזהו כלל גדול, שלא להשתוקק רק לרצון הבורא יתברך, ולא להתאוות לשום תאוות עולם הזה יתרה. כי זאת נודע שטבע הטוב להטיב, וכמאמר חז"ל (פסחים קיב):

יותר ממה שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק, וזה הוא עקר בריאת העולם בגין דיתקרי רחום וכו' (וזהר ח"ג רנו:).

הבורא רוצה רק להיטיב ואם יש חסרון יתלה מצד המקבל

יצריך האדם לתלות העדר הדבר וחסרונו בעצמו של המקבל, כמאמרם ז"ל (קידושין פב). הרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי. וכדאמרין בתפלת ראש השנה 'הטוב והמטיב לרעים ולטובים', כי בודאי טבע הטוב להטיב לכל, כאשר היה פונת בריאת העולם, רק כשאב ההשפעה אל המקבל היא נשתנה לפי ערך הפלים אשר הוכנו לקבל ההשפעה, וזהו הרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי.

הרוצה יותר ממה שה' רוצה נקרא 'עלי' והשעיר בא לתקן הדבר

וזהו העקר שיהיה רצונו כרצון הבורא יתברך שמו ולא יחפץ יותר מרצונו חס ושלום, ומי שחס ושלום משתוקק יותר מרצון הבורא יתברך, זאת הבחינה נקראת 'עלי', כי הוא רוצה שיהיה בכיכול ממעל לרצונו יתברך וכו'.

ולזה הירח בשעה שקטרגה על החמה ואמרה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, ורצתה להרבות אורה שלא כרצונו יתברך שמו, ומפני זה נתמעט אורה.

ולזה צוה הקדוש ברוך הוא להביא שעיר לתקן הדבר הזה ולרמוז שאין לחפץ יותר ממה שגזר ה' יתברך. ולזה שעיר גימטריא ש"ף, לרמוז כי ההשתוקקות יותר מרצון הבורא ברוך הוא אין ממש וקיום בדבר הזה, כי פלה ונשרפה.

באור דברי הזהר - בחינת 'עלי' נתקן ונשרף

וזה הרמז בזהר הקדוש בגין דיתבסם מה דעלוי, הינו שבה השעיר מתקן מה שיש לו תשוקה ממעל לרצון הבורא יתברך, וזהו בחינת 'עלי' פנוקר לעיל. כמה דאף אמר 'שרפים עמדים ממעל לו', הינו שהרצון שהוא ממעל לרצונו יתברך הוא נשרף פנוקר לעיל.

ישראל מונין ללכנה לרמוז שלא לרצות יותר מרצון הבורא

ועקר בחינת התחדשות ותקון הלבנה נמסרה לישראל, כי ישראל מונין ללכנה, וקדוש החדש תלוי בבית דין כשאומרים מקדש החדש, כמו שדדשו

בנדיא טובה גדולה להאדם, שהיטורים ממקין עונותיו של האדם וה' חפץ חסד הוא ומאט לא תצא הרעות חס ושלום.

אם מצליח האדם בכל מעשיו ושרוי בטובה ושלום וחוש מאד שמא דוחים אותו החוצה

רק אם האדם רואה שמצליח בכל מעשיו ושרוי בטובה ושלום, אז יש לחוש חס ושלום אולי זה הטובה לא טובה היא, ויבקש מה' רחמים שירחם עליו ואל ידחה אותו חס ושלום חוצה, כמו שאמר אבי אדוני זקני מורי ורבי זצוקללה"ה בלשונו הטהור: ניט גוט איז בנדיא גוט, גוט ווייטס מען ניט צי סע איז גוט. ודברי פי חכם חן.

והאמת פן הוא כי הבורא ברוך הוא מקור הטוב והרחמים וכל הנהגתו הוא לטוב לנו כל הימים, וכל היטורים שיש להאדם הכל הוא לטובתו האמתית.

כו הדבר גם בעניני רוחניות

וכן הוא אפלו בעניני הרוחניות, מה שפלפלים נופל על האדם הסתרה גדולה שהוא חשף, שזה בא מצד הגבורה, גם פן הוא לטובה - כדי שיעלה משם נצוצות הקדשה ולבא אחר כך למעלה עליונה, וכל מה שהוא במדרגה נמוכה יותר כשהאדם מחזק את עצמו באמונתו יתברך שבכל מקום הוא חיותו יתברך והכל הוא בהנהגתו יתברך, על ידי זה עולה אחר כך למעלה יותר, כמו שנאמר 'כי שבע פול צדיק וקם' (משלי כד טז).

נפילת הצדיק איננה נצחית

כי אין נפילת הצדיק חס ושלום נפילה נצחית, רק כדי שיקום אחר כך ויעלה למדרגה עליונה יותר, כמו שידוע אם האדם רוצה לזקק דבר למעלה מוריד ידו למטה וכל מה שמוריד ידו יותר למטה עולה הדבר יותר למעלה.

כן הוא ממש באדם, אם מחזק את עצמו באמונת הבורא ברוך הוא אפלו כשהוא בקטנות המחין שהיא הסתרה ויטורים הן ברוחניות והן בגשמיות, על ידי זה 'קם' - שעולה למעלה ונצל מכל צרה חס ושלום בגשמיות, וכן ברוחניות בא למעלה עליונה.

נמצא לפי זה שכל ההנהגות של הבורא ברוך הוא עם ישראל הוא במדת הרחמים ואפלו מה שגורא בהשקפה ראשונה להפך וכו'.

בשמחה. אמן פן יהי רצון (ד"ה עוד נראה ליישב קושיית האור החיים):

אמרי אמת

רבי אליקים געץ מאורזיטשטב זיע"א

פעמים שמה שגורא טובה גדולה אחר כך יוצא מזה להפך, וכן מהיטורים יוצא אחר כך טובה גדולה

האמת הוא, שצריך האדם לדעת שכל הנהגות העולם, ובפרט הנהגת האיש הישראלי, הכל הוא בהשגחה פרטית מהבורא ברוך הוא, ואין שום מקרה חס ושלום.

וידע ונאמין שהנהגתו יתברך הוא לטובת האדם טובה אמתית ונצחית, ולא יסמך על מראית עיניו אשר יראה אם לטוב אם להפך, כי לא יוכל האדם לדעת מה טוב לו להאדם בשכלו הגשמי, כי לפעמים מה שגורא לאדם טובה גדולה ואחר כך יוצא מזה חס ושלום להפך, וכן מן היטורים שיש להאדם יוצא אחר כך להאדם טובה גדולה.

ענין שלות הרשעים ויטורי הצדיקים

וזה הוא ענין שלות הרשעים ויטורי הצדיקים, שהבורא ברוך הוא משפיע שלום וטובה להרשע בעולם הזה כדי להטרידו מעולם הבא שהוא עולם הקים והנצחי כמו שנאמר 'ומשלם אל פניו וכו' (דברים י ז). וכי יש לקנא להרשע על זה השלום והטובה הלא אין רעה מזה חס ושלום.

חסד גדול שמנקה ומזכך הקדוש ברוך

הוא את הצדיק בעולם הזה

ואדרבה אצל הצדיקים שמשלם להם בעולם הזה על מעט העבירות - בין שאין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא - ביטורי עולם הזה, הגם שלפי ראות עיני הגשמי לא טוב הוא, אבל אם האדם נותן לבו להתבונן על אמתת הדברים רואה הוא שחסד גדול הוא מהבורא ברוך הוא אשר לא עזב חסדו מהצדיק לנקותו מכל סיג בעולם הזה ויהיה זך ונקי לעולם הבא.

אם יטורים באים על האדם יתן שבח והודיה להשם יתברך כי הן לטובתו

על פן אין לסמך על מראה עיני הגשמי אם טוב או להפך חס ושלום, אדרבה, אם יראה האדם שיטורים באים עליו חס ושלום יתן שבח והודיה להבורא ברוך הוא אשר לא עזב חסדו מעמו, כי זה

רבותינו ו"ל (ד"ה כב). על הפסוק 'החדש הזה לכם' (שמות יב ב).

והענין הוא כך, כי כל איש ישראל צריך להרחיק את עצמו מהטבעיות ומתאוות הגופנים כנזכר לעיל, אף להשתוקק בכל לבו ונפשו רק לרצון הבורא ברוך הוא, ולדע שברצונו יתברך תלוי הכל, וברצונו יתברך הוא מנהיג כל העולמות עליונים ותחתונים, כמאמר הכתוב (תהלים ל ח) 'ה' ברצונו העמידה להררי עז'.

ולזה מונין ישראל ללבנה, לידע כמו הלבנה מחמת שרצתה יותר מרצון הבורא, ועל ידי זה נתמעט אורה, על פן צריכים אנו בני ישראל לזהר מתאוות המותרות ולהתרחק מטבעיות, רק תשוקתנו יהיה לקבל עלינו רצונו יתברך בשמחה, כי בידו יתברך שמו לשדד המערכות, ולפעל הכל כרצונו יתברך שמו.

באור 'וללבנה אמר שתתחדש וגו' שהם עתידים להתחדש כמותה'

וזהו שאנו אומרים בכרפת קדוש הלבנה 'וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן שהם עתידים להתחדש כמותה' וכו', הינו שאנו מיתלים ומצפים שיהיה העטרה והתפארת לישראל, כמו הלבנה שהיא כעת במעוט אור ועתידה להתחדש באור גדול.

אמות העולם מונין לשמש שהוא בחינת טבע וצריכים להתרחק מהם

והעקר הוא להתרחק ולברח מהטבעיות וגופניות, ומאמות העולם בתכלית הרחוק, כי המה משקעים מאד רק בטבעיות ובתאוות גופנים, ולזה המה מונים לשמש, כי השמש מרמז לטבעיות, כי כמו שגבראת באורה פן הוא עתה כמאז, ולא נתמעט ולא נתרבה אורה כלל וכו', אבל הלבנה אינה פן, כי פעמים באה בארבה פעמים באה בקצרה (ד"ה כד) וכו'.

פנחס הראה להתרחק מבחינת שמש ולכן לא כלו ישראל

וזהו פנחס הפסוק 'וידבר וגו' פנחס פן אלעזר פן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל, הינו שהראה להם שצריך להתרחק מבחינת חמה שהוא בחינת טבעיות כאמור למעלה, מחמת 'בקנאו את קנאתי בתוכם', ולא נהרגו כלל.

ומחמת זה שב חרון אף ה' מישראל ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי, לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום. יהי רצון שנוקה לבחינת הסתפקות, ולקבל עלינו לעשות רצון הבורא יתברך

פרשת פנחס

יודע מה הוא, עד שבאו רז"ל ופרשו ד' בתים שבתפלין תפרן ואלכסונו וד' פרשיות בו, וכן סכה שהיא גבוה מכ' כו'.

והינו לפי שכל בחינת 'תורה' שבעל פה הוא להיות כלי קבול מגבל להגביל את הרצון העליון מאור אין סוף ברוך הוא כיצד תהיה השקאתו ובאיה אפן, שבאם שנעשה כמצותה אזי שורה הרצון מאור אין סוף ברוך הוא ובאם לאו אינו שורה.

ולכן נעשה גם כן בחינת כלי קבול לבחינת אש "השורה ומתגלה בנפש להגבילה שתהא ההתלהבות והתשוקה לה' ברשפי אש שמורה ותקועה בלב כל תמוט עולם ועד.

אבל 'תורה' שבכתב עקרה צורת האותיות שיהיו בדמותן ובצלמן ככתבם וכלשונם, מפני שהוא בחינת 'שמות', מה שאין כן 'תורה' שבעל פה אין הכתב והלשון מעכב, ובאיה כתב ולשון שהוא מדבר הכל נקרא 'תורה' שבעל פה.

והנה 'תורה' שבכתב הוא בחינת 'קריאה' להיות 'את קרבני', ו'תורה' שבעל פה בחינת 'שמירה' וכו'.

והנה כל זה הוא בחינת 'דבור' שהוא תלמוד תורה, שעל זה נאמר 'את קרבני' ו'תשמרו' פנ"ל. ובחינת מחשבה זו תפלה – על זה נאמר 'להקריב לי במועדו', 'במועדו' אלו יום טוב שלש רגלים.

כי הנה נודע שתפלת כל ימות החל נמשך משבת שנאמר בה 'קדש היא לכם', קדש העליון הוא בחינת קדוש ומבדל ולהיות נמשך ממנו איזה המשכה. וכמו שנאמר 'ושמרו דרך ה' לעשות צדקה כו' (בראשית יח ט).

'דרך ה' זו היא המשכה בדרך שהולכין בה מעיר לעיר, הנה הדרך הנה הוא על ידי המועדים, שהמועדים הם 'מקראי קדש' שהקדש נקרא ונמשך בהם, ובהם ועל ידם נמשך גם כן להיות המשכות בתפלות כל ימי החל.

'פסח' בחינת 'אברהם' בבחינת תפלת שחרית ממטה למעלה, 'שבועות' בחינת 'יצחק' שקול השופר הוא אילו של יצחק והוא כנגד תפלת המנחה, ו'סוכות'

כל אחד גם בביתו לעשות, אבל הארת טעם שבת ורגל אי אפשר רק באסיפת ידידים וראי ה' אצל הצדיק וראש הדור.

לזאת באם לא היה נתמנה ראש ורבי לכל דור ודור לא היה אפשר לתן ולצוות כלל על מועדים ורגלים, רק לאחר תפלת משה שלא תהיה צדקת ה' כצאן אשר אין להם רעה, ותפלתו היתה על סוף כל הדורות, על כן נאמר אחר כך פרשת רגלים לנסע להצדיקים וירגישו טעם רגלים:

את קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי במועדו (כח ב)

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

'תורה' שבכתב - בחינת 'קריאה' 'תורה' שבעל פה - בחינת 'מקבל'

הנה בתורה יש ב' בחינות, 'תורה' שבכתב ו'תורה' שבעל פה. תורה שבכתב תנ"ך נקרא בשם מקרא, 'קורא בתורה', מלשון קריאה כאדם הקורא לחברו בשמו, וכך הנה כל התורה הן שמותיו של הקדוש ברוך הוא. ועל תנ"ך אמרו שצורפי אותיותיה הן שמות הקדושים.

אך 'תורה' שבעל פה, על זה נאמר 'תשמרו כו', כי 'שמר' זו משנה (רש"י דברים יב כח), שמר לנוקבא (וזה ח"א מח): בחינת 'מקבל'.

'תורה' שבעל פה - כלי קבול להגבלת הרצון העליון בעולם ובלב האדם | באור 'שמר' זו משנה

וכך הנה התורה שבעל פה היא בחינת 'מקבל', שבה ועל ידה יהיה נשמר בלב האדם בחינת 'לאשי', אש יו"ד, ולא יהיה מאבד מה שנותנים לו (ראה חגיגה ד.), פרוש 'מה' הינו בחינת בטול, וכמו שנאמר 'ונחנו מה' (שמות טו ז), ושם מ"ה נותנים לכל אדם מלמעלה, וצריך שלא יהיה מאבד חס ושלום בחינת מ"ה שנותנים לו, והינו על ידי 'שמר' זו משנה.

כי הנה עקר תורה שבעל פה הוא להיות השגת הרצון עליון לידע ההלכה והמצוה על בריה, מה שאין כן תורה שבכתב אין בה גלוי הרצון, כי כשאמר הכותב 'וקשרתם לאות כו' (דברים ו ח) איני

להמול משפחת הקמולי (כו כא)

נעם אליעזר

רבי אליעזר זוסיא מסקולען זיע"א

המרחם על הבריות מעורר על עצמו רחמים משמים

עין באור החיים הקדוש שפרש את השמות בדרך רמז. ועל פי דרכו יש לפרש כאן בדרך רמז, על פי אמרם ו"ל (שבת קנא:) כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, כי על ידי אתערותא דלתתא מעורר אתערותא דלעילא.

וזהו להמול פרוש על ידי חמלה שמרחמים על הבריות, משפחת הקמולי, מוליכים התעוררות של רחמים מן השמים עלינו ועל כל ישראל:

למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו (כו ד)

תורת אבות

רבי משה מקוברין זיע"א

מעלתה העצומה של ההתחברות

כביכול הקדוש ברוך הוא אומר, למה הנכם מגרעים ממני שם אבינו שזוכים לו רק מתוך משפחתו – הינו התחברות עם יהודים הנקראים 'בנים', שאז נקרא הקדוש ברוך הוא בשם 'אב'.

כי אם האדם יחידי, אין בכחו להשיג בחינת 'בן' כי אם בחינת 'עבד' גרידא, ורק על ידי אחדות עם כללות ישראל נקראים הם בשם 'בנים' והקדוש ברוך הוא 'אב':

ויאמר ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו (כו יח)

אמרי נעם

רבי מאיר מדז'קוב זיע"א

רק על ידי נסיעה לצדיקים זוכים להרגיש טעם הרגלים

יש לרמז מה שנאמר פרשת מועדים ורגלים אחר פרשת סמיכת יהושע על ידי משה, הוא לפי אמרם ו"ל (סוכה כז:) חזב אדם להקביל פני רבו ברגל, כי העבדות בתורה ותפלה בימות החול יכול

הרמז בלשון הפסוק

וְכִזָּה יֵשׁ לְרִמּוֹ גַם כֵּן בְּמִקְרָא שֶׁלְפָנֵינוּ. **בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי** – לְשׁוֹן שְׁמִנּוּתִיּוֹת, שִׁישְׁפַּע אֲלֵיכֶם כָּל מִינֵי שֶׁפַע טוֹב, וַיַּחֲדֹשׁ לָכֵם שָׁנָה שְׁמִנָה מִכָּל מִינֵי הַשְּׁפָעוֹת טוֹבוֹת, וְזֶהוּ שֶׁגָּמַר אֹמֶר **עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם** – שֶׁכִּבְיָכוֹל יַעֲצֹר וַיִּסְחֹט הַשְּׁפָע מִהַעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים וּמִשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם הַפְּנִימִיּוֹת הָעֲלִיּוֹנִים לָכֵם יִשְׂרָאֵל קִדְשִׁים לְבָד וְלֹא לְזָרִים חֹס וְשָׁלוֹם, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן:

אלה תעשו לה' במועדיכם (כט לט)

צמח צדיק

רבי מנחם מנדל מויז'ניץ זיע"א

על האדם לדאג שעל כל פנים מצד מעשיו לא תהיה מניעה שיבנה בית המקדש

אלה תַּעֲשׂוּ לַה' בְּמוֹעֲדֵיכֶם וגו'. דְּהָאֵדָם צָרִיךְ לַעֲבֹד תָּמִיד לְתַקֵּן שְׂיִיחָה קִץ הַגָּאֻלָּה, שֶׁעַל כָּל פְּנִים מַצְדוֹ לֹא יִהְיֶה מְנִיעָה, כִּי כָּל דּוֹר שְׁלֹא נִבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו כָּאֵלוֹ חֹס וְשָׁלוֹם נִחָרַב בְּיָמָיו (ירושלמי יומא פ"א ה"א), וְאָף עַל פִּי שְׂיִיחָה כְּמָה צָדִיקִים שְׁלֹא נִבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמֵיהֶם, עַל כָּל פְּנִים מַצְדָּם לֹא הָיָה מְנִיעָה.

והעקר הוּא שִׁירָאָה לְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ בְּמִתְרָ לוֹ, שֶׁאֶפְלוּ דְּכָרִים הַגְּשָׁמִיִּים שִׁיעֲשֶׂה יְהִיָּה רַק לְשֵׁם שְׁמַיִם, עַל דֶּרֶךְ 'בְּכָל דְּרָכֶיךָ דַּעְהוּ' (משלי ג ט).

הרמז בלשון הפסוק

וְזֶה שֶׁאָמַר הַכְּתוּב **אלה**, שְׁגִימָטְרִיא בְּמִלּוֹי אֶל"ף לְמ"ד ה"ה, הַקָּץ, **תַּעֲשׂוּ**, שְׂתוּכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַקָּץ עַל יְדֵי לַה' **בְּמוֹעֲדֵיכֶם**, שֶׁכָּל הַמוֹעֲדִים וְהַעֲתִים שְׁלָכֶם יְהִיָּה הַכָּל לַה', בְּשִׁבְלֵי ה' וְלֹא לְהִנְאָתְכֶם, וְאִזּוֹ תוּכְלוּ לְתַקֵּן שְׂיִיחָה קִץ הַגָּאֻלָּה בְּמִהְרָה בְּיָמָיו אָמֵן:

• לשונות של אור •

פרשת פנחס

רמתיים צופים

רבי שמואל משינאוהו זיע"א

קדשת כל הרגלים בשבת פנחס

ואנב אֶזְכִּיר מַה שֶׁשְּׁמַעְתִּי מִפִּי קְדוֹשׁ הָרַב מְנַעֲשִׁכִּי וַיֵּל, שֶׁלְפָרָשָׁה זֶה יֵשׁ כַּח שֶׁל כָּל הַרְגָלִים, וַיְמִי שֶׁהוּא בְּשַׁבַּת זֶה אֶצֶל צָדִיק הַדּוֹר כָּאֵלוֹ הָיָה אֶצְלוֹ כָּל הַרְגָלִים וַיְמִים נִזְרָאִים:

דרשת חז"ל מיכבה האמונה באם סיסרא

דְּרָשׁוּ רַבּוּתֵינוּ וַיֵּל (ראש השנה לג:) עַל הַכְּתוּב 'יוֹם תִּרְוַעָה יִהְיֶה לָכֶם' וּמִתְרַגְּמִינֵן 'יוֹם יִבְכָּא יִהְיֶה לָכוֹן', וּכְתִיב בְּאִמְיָה דְּסִיסְרָא 'בְּעַד הַחֲלוֹן נִשְׁקָפָה וַתִּבְבֵּא אִם סִיסְרָא' (שופטים ה כח), מִרְ סָבַר גְּנוּחֵי גְנִיחַ (שְׂבָרִים) וּמִרְ סָבַר יְלּוּלֵי יְלִיל (תְּרוּעָה).

למדו מאם סיסרא מהותם של יבבות פנימיות ועמקות ללא כל פונה צדדית

ובאור הָעֲנָנִים הוּא, כִּי אִם סִיסְרָא הִיָּתָה אִזּוֹ בְּצַפִּיָּה וַחֲרָדָה עֲמָקָה מְדוּעַ בּוֹשֵׁשׁ רָכְבוֹ לְבֹא, מְדוּעַ אַחֲרֵי פְעָמֵי מִרְכָּבוֹתָיו, וְחֻשָּׁשׁ מְאֹד לְגוֹרְלוֹ שֶׁל סִיסְרָא, בְּשָׂעָה זֹאת נִפְרָצוּ מִקְרָבָה יְבָבוֹת עֲמָקוֹת מְקִירוֹת הַלֵּב, לֹא כָּל פְּנִיָּה וּמִחֻשָּׁשׁ צָדְדִית, וְלִמְדוֹ חֲז"ל מִזֶּה צוּרַת הַהִפְעָה הַבָּאָה מִתּוֹךְ חֲרָדָה וְצַפִּיָּה. וְלָכֵן בְּרָאשׁ הַשָּׁנָה בְּעֲמָדָנוּ לִפְנֵי ה' לְמַשְׁפֵּט בַּחֲרָדָה וְצַפִּיָּה, צָרִיךְ לְתַקֵּעַ בְּשׁוֹפָר בְּאוֹתָהּ הַהִפְעָה, מִרְ סָבַר גְּנוּחֵי גְנִיחַ וּמִרְ סָבַר יְלּוּלֵי יְלִיל:

ביום השמיני עצרת תהיה לכם (כט לה)

באר משה

רבי משה אלנקים בריעה מסווד'ניץ זיע"א

באור הפסוק בדרך צחות על פי מעשה שהיה בזמן הבעל שם טוב זיע"א

בדרך צָחוֹת וְהוּא קְרוֹב לְדֶרֶךְ הָאֱמֶת, 'בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם', עַל דֶּרֶךְ מַעֲשֶׂה רַב שֶׁהָיָה בְּיָמֵי הָרַב הַקְדוֹשׁ הַבֶּעַל שֵׁם טוֹב וְצ"ל, שֶׁפַּעַם אַחַת נִעְצְרוּ הַגְּשָׁמִים וְהָיוּ גּוֹזְרִים תַּעֲנִית וְזָעְקוּ בַּתְּפִלָּה וּבַתְּחִנּוּנִים הַרְבֵּה וְלֹא נִעֲנוּ, וְרָאָה בִּינֵיהֶם הַבֶּעַל שֵׁם טוֹב אִישׁ אֶחָד מִעַמִּי הָאֶרֶץ וּפְשׁוּטֵי הָעָם וְהָיָה אֹמֶר פְּרַשְׁתָּ קְרִיאַת שְׁמַע, וּכְשֶׁהֲגִיעַ לַהֲפָסוֹק יַעֲצֹר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מִטֵּר! הָיָה אָמְרוֹ בְּגִדְלֵי הַפִּנּוּגָה וּבְכִכִּי וּנְעָקָה הַרְבֵּה.

ושאל אוֹתוֹ הַבֶּעַל שֵׁם טוֹב וְצ"ל מַה הִיָּתָה כְּפִנְתָּךְ בְּאֶמְרֵךְ הַפָּסוֹק הַזֶּה, וְהַשִּׁיב לוֹ, שֶׁהָיָה מְכֻּן פְּרוּשׁ הַכְּתוּב 'וְעֲצֹר אֶת הַשָּׁמַיִם' – שֶׁהָשֵׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲצֹר וַיִּסְחֹט אֶת הַשָּׁמַיִם הָעֲלִיּוֹנִים, עַל דֶּרֶךְ עֲצִירַת הַזִּיתִים וְהָעֲנָבִים, וְאִזּוֹ לֹא יִהְיֶה מִטֵּר כָּלֵל לְמַעַלָּה בְּשָׁמַיִם, כִּי אִם שִׁירַד הַכָּל לְמִטָּה לְאֶרֶץ, וְכֵן 'וְאֲשַׁחַט אֹתָם' (בראשית מ יא) תִּרְגְּמוּ 'וְעֲצִירַת'.

ונענו כָּל הָעָם עַל יְדֵי תַּפְלָתוֹ זֹאת, וַיִּרְדּוּ לָהֶם הַגְּשָׁם לְבִרְכָּה, שֶׁהַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ הוּא הַבּוֹחֵן לְכַבּוֹת יוֹדֵעַ נִסְתָּרוֹת, וְרוֹחֲמָנָא לְבָא בְּעֵי, עַל כֵּן עָרְבוּ עֲלֵיו דְּבָרֵי הָאִישׁ הַזֶּה יַעֲנֵן הִיּוֹתָם בְּגִדְלֵי כְּפִנְתָּה הַלֵּב בְּאֱמֶתִיּוֹת וּפְנִימִיּוֹת לְכַבּוֹ וְעֲנָהוּ בַּתְּפִלָּתוֹ.

בְּחִינַת יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹב נִסֵּעַ סִכְתָּה' (בראשית לג יז) הוּא תַּפְלַת עֲרָבִית.

והנה כָּל בְּחִינּוֹת אֵלוֹ צָרִיף הָאָדָם לָקִים בְּכָל הַמַּצּוֹת, רַק שֶׁכָּל הַמַּצּוֹת הַגְּלוּיִּים הוּא בְּנִפְשׁ, וּבְקִרְבָּנוֹת הָיָה הַגְּלוּיִּים בְּפַעַל מִמֶּשׁ בְּקִרְבָּן שְׁמִיסוֹד הָאִשׁ שֶׁהָיָה יוֹרֵד אִשׁ שֶׁלְמַעַלָּה בְּגִלּוּי מִמֶּשׁ.

והגלוּי בְּנָה אִי אֶפְשָׁר רַק בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְלָכֵן הַקְּרָבּוֹת תַּלְוִינן בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ דּוֹקָא, מַה שְּׂאִין כֵּן שְׂאֵר הַמַּצּוֹת, וְאֶפְלוּ מִחֻשָּׁשׁ וְדַבּוּר דְּקִרְבָּנוֹת, יָכוֹל לְהִיָּת אֶפְלוּ בְּגִלּוֹת, שֶׁלְהִיָּת הַגְּלוּיִּים בְּנִפְשׁ יָכוֹל לְהִיָּת בְּכָל זְמַן (עמ' עו):

והקרבנתם אשה עלה לה' (כט יט)

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

אם ההקדבה היא ביראה ואש גדולה יש עליה לשם הוי"ה ברוך הוא

והקרבנתם אִשָּׁה עֹלָה לַה'. אִם הַקְּרָבָה שְׁלָנוּ הוּא 'אִשָּׁה', לְשׁוֹן אִשׁ הַתְּלַהֲבוֹת לְהַמְלִיךְ אוֹתוֹ בִּירָאָה וְאִשׁ הַגְּדוּלָּה, אִזּוֹ 'עֹלָה לַה' יֵשׁ עֲלֶיהָ לְשֵׁם הַוִּי"ה בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ. 'יִמְלֹא ה' כָּל מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ', כָּל בְּקִשּׁוֹת שְׁלָנוּ יִהְיֶה לְגִדְלַת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ שְׂיִתְגַּדֵּל:

היראה והתלהבות עולים לה' כשהם שלא על מנת לקבל פרס

או יֹאמַר וְהַקְּרָבָתָם אִשָּׁה. אִם אֹתָם רוֹצִים לְקַרֵּב 'אִשָּׁה' הִירָאָה וְהַתְּלַהֲבוֹת, 'עֹלָה לַה', תִּתְּנָה שְׂיִיחָה לַה' עֲלֶיהָ עַד לַה', שְׁלֹא יִהְיֶה מִרְחָק מִהַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא, בְּלִי פְרוּד וְשִׁתּוּף יִרָאָה וְהַתְּלַהֲבוֹת אַחֲרֵת חֹס וְשָׁלוֹם, אִף בְּאַחֲוָה וּדְבָקוֹת אַחַד כָּלוּ כָּלִיל שְׁלֹא עַל מִנַּת לְקַבֵּל פְּרָס:

כשאנו מקבלים השפעה מהבורא ועובדים אותו, נתגדל שמו בכל העולמות

או יֹאמַר וְהַקְּרָבָתָם. אִשָּׁה שְׁלָנוּ אִינוּ אֵלָא לִ'אִשָּׁה', לְקַבֵּל, כִּי לְכָף בְּרָא אוֹתָנוּ שְׂיִיחָה מִשְׁפִּיעַ בָּנוּ, וְאַחֲרֵי כֵּן כְּשֶׁאֵנוּ מְקַבְּלִים וְעוֹבְדִים בּוֹ לְהַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא, יֵשׁ אַחֲרֵי כֵּן עֲלֶיהָ לַה', שֶׁנִּתְגַּדֵּל שְׁמוֹ בְּכָל הָעוֹלָמוֹת עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל הַקְדוֹשִׁים שְׁמַמְלִיכִים אוֹתוֹ אֶפְלוּ בְּאֶרֶץ, מִכָּל שָׁפָן לְמַעַלָּה בְּעוֹלָמוֹת עֲלִיּוֹנִים:

יום תרועה יהיה לכם (יום יבבא יהי לכוֹן, תרגום אונקלוס) (כט יא)

באר משה

רבי יחיאל משה מאוירוב זיע"א

לב שמחה

רבי שמחה בונם מגור זיע"א

בכח שבת פרשת פנחס אפשר להיות שמור בקדשה

חסידים הגידו בשם החוזה מלובלין ז"ל שאפשר להאחזי מבח שבת זו להיות שמור בקדשה, דכתיב 'הנני נתן לו את בריתי שלום', ויכול בשבת זו להיות לו תקון בשלמות:

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זיע"א

על ידי הצדיקים שמרי ומתקני היסוד נשפע ברכות ורפואות לעם ישראל

זה מרמז ב'פינקס' שהוא נוטריקון פינקס ס'ומך נ'פלים י'רפא ח'ולים, שע"י פינקס והאנשים הגדולים שבכל דור שהם במדרגת שומרי הברית נעשה סמיכת נפלים ורפואת החולים ונשפעים כל הטובות והברכות בעולם על כל ישראל בכלל ופרט ברוחניות וגשמיות בני חיי ומוזני ריחיי:

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

קוראין פרשת תמידין ומוספין לעורר התשוקה לעבודת בית המקדש

קבעו חז"ל קריאת פרשת תמידין ומוספין בבין המצרים – לעורר לבות בני ישראל להשתוקק על עבודת בית המקדש (תרמ"ב):

אהבה

תולדות אהרן

רבי אהרן מ'טומיר זיע"א

אי אפשר להגיע לאהבת השם יתברך עד שיכרת ויכלה את האהבות הרעות

אין אדם יכול לבא למדת חסד שהוא אהבת הבורא אלא כשמוזמר ומכלה האהבת הרעות שבעולם התחתון (פרשת פנחס):

אליהו הנביא

אמונת ישראל

רבי ישראל מגרודזיסק זיע"א

דברי הרה"ק מרז'ין זיע"א אודות גלוי אליהו

אמרו ז"ל פנחס זה אליהו. הנה אא"ז הרה"ק מרז'ין זיע"א אמר, כי אינו

יודע ענין גלוי אליהו – כיון שהקב"ה מלא כל הארץ כבודו:

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א

אלו היה זה טובה לעם ישראל שיהיה להם גלוי אליהו היה מתגלה אליהם

שמעתי מקני מו"ר ז"ל, אמר, שהיהודי ז"ל אמר: אם היה יודע שיהיה טובה לישראל שיהיה להם גלוי אליהו היה מבקש מאליהו שיתראה להם (פרשת שופטים אות א):

בין המצרים

תולדות יצחק

רבי יצחק מנשכין זיע"א

בימי בין המצרים יש אהבה והתגלות חסדים גדולה

הימים האלה שהם ימי בין המצרים בכל שנה ושנה, יש בהם התגלות החסדים למאד נעלה:

שער יששכר

רבי חיים אלעזר ממנוקאטש זיע"א

שבתות בין המצרים כנגד שלש רגלים

מקבל בדינו בשם הקדוש הרבי מלובלין זיע"א – אשר כל דבריו ברוח הקדש – כי אלו השלש שבתות בין המצרים הם כנגד שלש רגלים פסח שבועות וסוכות:

שפע חיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנז זיע"א

שבתות בין המצרים היו אצל צדיקים גבוהות ומרוממות מכל שבתות השנה

ראו אצל צדיקים שהשבתות של ימי בין המצרים היו שבתות גבוהות ומרוממות יותר מכל ימות השנה:

תורת אבות

רבי נח מלכוניץ זיע"א

מתאבל על ירושלים - רצון להשגת הידאה

כל המתאבל על ירושלים וכו' (ב"ב ס:), הינו שיש לו מרירות על השגת יראה שלמה, על ידי זה זוכה ורואה בשמחתה:

משיח

מאור עינים

רבי מנחם נחום מטשורנוביל זיע"א

לכל אחד חלק משיח בקומת נשמתו

מאמר הבעל שם טוב נבג"מ שצריך כל אחד מישראל לתקן ולהכין חלק קומת משיח השיד לנשמתו (פרשת פנחס):

עבודת ה'

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א

כל אחד נברא לתקן דבר מיוחד

שמעתי מפה קדוש זקני מו"ר ז"ל, שכל אחד נברא על תקון איזו דבר מיוחד אשר אין אחר יכול לתקן המבקש מזה, ומי שאינו מבין בחינתו יעשה תמיד בתמימות כל עבודת הקדש ויגיעה בתורה הקדושה ויכניס בלבו מקרא זה 'לעשות רצונך אלתי חפצתי ותורתך בתוך מעי':

מסכת אבות – פרק א'

משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים (מ"א)

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זיע"א

כל מה שמחדש האדם מתקשר במסירת התורה של משה רבנו ע"ה

'משה' קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים. וכן דור אחר דור, עד שפענותינו הרבים אנחנו בדור יתום מאד, וכל תורתנו ועבודתנו הוא בקטנות מאד לפי ערך תורת הראשונים. ואף על פי כן, אל פל לב האדם מזה, ולומר מה זה חשיבות יהיה לפני השם יתברך מכל תורתו ועבודתו, נגד קדשת עבודת הראשונים.

כי באמת ענין מתן תורה על ידי משה רבנו עליו השלום, זה היה היסוד והבנין מכל פלליות ישראל. וכל תורתם ועבודתם של בני ישראל בכל דור ודור, עד ביאת המשיח במהרה בימינו, הכל הוא מקשר ומחבר ליסוד וראשית הבנין, שהיה במעמד הנבחר על ידי משה רבנו עליו השלום.

וכל מה שמחדש האדם בתורה ועבודה, בכל דור ודור, הוא הכל בחינת תוספות לבנין הראשון, והכל מתחבר לבנין הראשון שהיה במתן תורה.

אדם לכוון דעתו, דהעקר תלוי בכונת הלב, כמו שגאמר (דברים יא ג) 'ולעבדו בכל לבבכם', דעבודה שבלב זו היא תפלה.

יש להזדרז לתפלה | התפלה ועניית
אמן גורמים ליחוד

ועקר הכל, התפלה היא צריכה וריזות גדולה, ולפיכך אמר פאן שבא לרמוז ענין התפלה במלת 'צו', דכל צו הוא לשון זרז וזרז מיד ולדורות, ולפיכך אמר 'צו' שהוא לשון זרז גדול, שיהיו וריזים וזהירים הרבה בתפלה. והנה התפלה רמוזה במה שכתוב 'ואמרת אלהם', מצוה התלויה באמירה, והיא התפלה.

צ'ו א"ת ראשי תבות גימטריא 'אמן' שהוא גימטריא 'הנ"ה אדנ"י', שעל ידי התפלה ועניית אמינים דקדישים וברכות התפלה מתחדדים זעיר ונקבה שהם הנ"ה אדנ"י, ולפיכך התחיל ב'צו' את' שהוא ראשי תבות גימטריא 'אמן'.

התפילה מכניעה את הסטרא אחרא |
שלימות הכונה

'ואמרת' אלהם את קרבני לחמי'. א"ת קרבני לחמי ראשי תבות קל"א, גימטריא סמא"ל, דעל ידי תפלה נכנע סמא"ל. ומקומו הוא מכרע, דקלא' הוא תרגום 'קול', ובא לשון נופל על לשון, דעל ידי קלא' שהוא קול התפלה, נכנע סמא"ל שהוא גימטריא קל"א, והינו אתי קלא' ומבטל קלא'. עוד, בגי' ישראל ואמרת אלהם סופי תבות גימטריא ת"פ, דעל ידי תפלה נכנעת לילי"ת שהיא גימטריא ת"פ.

'את' קרבני לחמי לאשי'. דקדוק הלשון בכנוי באמרו 'קרבני', 'לחמי', 'אשי', להורות בא דצריך האדם שיהיה דעתו ולבו שלם בתפלה, וזהו 'קרבני' – לי, לשמי. 'לחמי' – לשמי. 'לאשי' – בלי שום מחשבה זרה:

חיוז דהאי עלמא, שעקר בכיתנו על זה על שנמשכנו בראיתנו אחר הסתכלות על הכלי העולם הזה, ועל ידי זה נתרסקנו כל כך, על פן על ידי זאת הבכיה בעצמה, שדוחין הדמעות חלקי הראות לחוץ, על ידי זה מגרשין מעצמו חיוז דהאי עלמא, וזוכין להסתכל ב"ישר על התכלית (הלכות מילה ה"ה):

• עמוד התפלה •

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחציקא זי"ע

התפלה במקום קרבו ולכו צריך להתפלל בזמנה ובכונה

צו את בני ישראל ואמרת אלהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחתי תשמרו להקריב לי במועדו. (כח ב).

אפשר לרמוז, דהתפלות כנגד הקרבנות נתקנו, כמו שגאמר (הושע יד ג) 'ונשלמה פרים שפתינו'. וצריך האדם להיות זהיר מאד בתפלתו בכל עת, יזהר שלא יעבר עליו שום זמן תפלה, דכמו שבקרבן אמרין עבר זמנו בטל קרבנו, כך הדין בתפלה, דהפעלה שעושה תפלה זו אינה עושה התפלה הבאה אחריה.

וגם כן כשיבא להתפלל, צריך שיכונן את דעתו לתפלה דוקא בלי שפינה לבו לשום מחשבה אחרת, דומיא דקרבן, דמה אשם לדעת אף יסורין לדעת (ברכות ה.).

דהנה כל הדינין והקטנות על ידי התפלות מתמתקים, וכן נמי הקדיש הוא מתבר שלשלאין דפרזלא, וכל זה צריך

וכמו שאנו רואים, שמי שעושה בגין גדול וגבוה מאד, אזי עושה מתחלה היסוד חזק מאד, ואחר כך יכול להתחבר להבגין הזה אפלו נסרים קטנים, כי יש להם לכלם על מה שייסמכו, על עמודים החזקים שעושה מתחלה.

כמו כן ענין מתן תורה הוא יסוד הבגין, מתורתו ועבודתו של כל כלליות ישראל. ואחר כך נצטרף כל עבודת ישראל לראשית היסוד והבגין ואפלו דבר קטן, מה שמחדש איש ישראל בכל דור ודור נתחבר הכל לראשית הבגין, ונעשה מזה קומה שלמה מכל כלליות ישראל.

וזה משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע וכו'. הינו, אפלו מה שמסר ליהושע, ומה שיהושע מסר לזקנים וכו' עד סוף כל הדורות, הכל קבל משה מסיני, והכל נצרכים לזה הקבלה של משה, שעל ידי זה נשלם כל בגין בית ישראל (פר נצבים וילך עמ' קעד):

בין המצרים

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זי"ע

על ידי בכיה והודות דמעות בגין המצרים מתקנים את פגם הראיה

בחינת בין המצרים שבוכין אז על החרבן, כי הבכיה היא בחינת שפוטמין עיניו, ומצטערין על שרואין גדל רחוקנו מהתכלית, עד שאפלו כשרוצין להסתכל לשם קשה מאד, מחמת שנתחבר בית מקדשנו מחמד עינינו, ונתרחקנו מאבינו שבשמים כל כך, עד שמגדל הצער מורידין דמעות שהם חלקי הראות וכו'.

ועל ידי זה נדחה לחוץ פגם הראות של

אוצרות גאוני הדורות

וכפל עוד הפעם תחת אשר קנא לאלקיו ויכפר על בני ישראל, רצה לומר שאז בשעת קנאותו כשלקח רמח בידו וכו' היה בידו לעשות עבודה כי לא נטמא לנפש, ובשעה שקנא לאלוקיו אז באותה שעה היה באפשרותו ויכפר על בני לעשות העבודה לכפר על בני ישראל, ולכן קבע לו השי"ת את שכוו ויהיה לו ולזרעו אחריי ברית כהנת עולם יען שגם אז בשעת קנאותו היה כהן כשר לעבודת מזבח.

שלא ימותו ויטמא פנחס, וקשה דמה בכך אם יטמא. אלא שמצינו שטמא לנפש משלח ממחנה שכינה, ואם כן יש לומר דבנודאי למגנא לא עבד קוב"ה נסא, אלא שרצה השי"ת להורות בזה הנס שיראו שקנאת פנחס היא באמת קנאת ה' צבאות, והראיה שסיע לו הקב"ה שלא יטמא.

וזה שאמר בקנאו את קנאתי, הינו שהוא קנא לשמי, והראיה לזה שעשיתי לו נס, ומהו הנס - בתוכם, שהיה ביכולתו להשאר בתוכם לגמרי בכל המהנות אף במחנה שכינה שלא נעשה טמא לנפש.

השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם (כה יא)

חתן סופר

רבי טמואל ארנפלד זצ"ל

שמירת פנחס מטמאת מת

ויש לזקק תבת 'בתוכם', וגם מה שאמר 'ויכפר על בני ישראל' שגלאו בו המפרשים שכבר כתוב לעיל.

ונראה לי על פי מה שהובא במדרש (במדב"ר כ כה) שאחד מ"ב נסים שנעשו לו היה, ששמר הקב"ה רוחותיהם

והטבנו לך" (במדבר י, כט), שהרי גר זה יכול לומר "אשר נתתה לי ה'", ולכן הביאה המשנה טעם אחר לכך שהוא אינו קורא, וזה מטעם שאינו יכול לומר "אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו".

ואמנם, בהמשך דברי הירושלמי, מובא שיש סוכרים שבני יתרו מביאים וקוראים, ולשיטתם המשנה מדברת בשאר כל הגרים. ולשיטה זו צריך לומר, שמה שהביאה המשנה בגר טעם מיוחד, שאינו יכול לומר "אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו", כיון שרצתה להשימנו דין נוסף היוצא מטעם זה, והוא מה שאמרה המשנה 'וכשהוא מתפלל, בינו לבין עצמו אומר אלהי אבות ישראל, וכשהוא בבית הכנסת, אומר אלהי אבותיכם'. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ושם איש ישראל המכה אשר הכה את המדינית זמרי בן סלוא (כה יד)

תולדות נח

רבי נפתלי חיים גאטמאן זצ"ל

הזכרת שמו של נשיא שמעון לאחר כפרת חטאו

הקשה בספר תורי זהב, וזה לשונו: וקשה דשם הנה ליה לפרש בסוף פרשת בלק 'והנה איש מבני ישראל בא ויקרב אל אליו את המדינית, ושם היה לפרש שם עכ"ל, ועין שם תרועה הנחמד. ונראה לי דהנה כתיב (משלי י ז) 'שם רשעים ירקב' שלא להזכיר שם, ולפי זה ניקח מאד, דלעיל לא רצה להזכיר שם מחמת עברה שעשו, אבל כאן שנעשה בהם דין, יכול להיות שנתכפרו להם העון, שפיר מזכיר שם, ולפי זה שפיר אמר הכתוב **ושם איש ישראל המכה**, רצה לומר שנעשה בו דין ויש לו שם ישראל, והוא פרוש נחמד עד למאד.

אך בגורל יחלק את הארץ (כו נה)

צבי עדין לגאון

רבי צבי אריה פדר זצ"ל

הכרזת הגורל בקול גדול י"א פעמים

ופרש רש"י ז"ל יצאו יהושע וכלב, פי מלת 'אך' הוא מעוט ובא להוציא, לכן פרש על יהושע וכלב. ולולא פרש רש"י ז"ל היה נראה לי בפשיטות מה שרומז מלת 'אך', כי השבטים היו כתובים

עוד יש להקדים, מה שהביא שם (מערכת ר אות ג) מהזכר הקדוש (עי' פר' אחרי מות דף נו ע"ב), שהמציל את הרבים, נחשב הוא כרבים. ומעתה יובן, מה שהקדים ה' ואמר למשה "פינחס בן אלעזר בן אהרן הפכה השריב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי". וכיון שהציל את הרבים, הרי הוא נחשב כרבים, ואין בידו אף אדם להזיק לו מתוך בחירתו, ו"לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום", שאין לו לירא מאחי זמרי שיהרגוהו. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

לאלה תחלק הארץ פנחלה במספר שמות. לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעט נחלתו איש לפי פקדיו יתן נחלתו. אך בגורל יחלק את הארץ לשמות מטות אבתם ינחלו (כו נג-נה)

מלאכת שלמה

רבי שלמה עדין זצ"ל

הטעם שגר מביא בכורים ואינו קורא

מובא ב'ספרי' על הפסוק 'ויאמר ה' אל אהרן בארצם לא תנחל ויחלק לא יהיה לך בתוכם אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל (במדבר יח, ט), 'למה נאמר, לפי שהוא אומר "לאלה תחלק הארץ", הפל במשמע. כהנים, לויים וישראלים, וגרים ונשים ועבדים וטומטום ואנדרוגינוס, במשמע. "ויאמר ה' אל אהרן בארצם לא תנחל", יצאו כהנים. "ובתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה" (שם, כג), יצאו לויים. "לשמות מטות אבתם ינחלו", יצאו גרים ועבדים. "איש לפי פקדיו" יצאו נשים וטומטום ואנדרוגינוס'.

מדברי הספרי יש להקשות על המובא במשנה בכורים (פ"א מ"ד), 'הגר מביא (בכורים) ואינו קורא, שאינו יכול לומר "אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו" (דברים כו, ג). מדוע הביאה המשנה טעם זה, ולא את הטעם שהביאה (במשנה ה) לגבי 'האפוטרופוס והשליח והעבד והאשה וטומטום ואנדרוגינוס', שהם מביאים ולא קוראים כי אינם יכולים לומר "אשר נתתה לי ה'" (שם, ט), ולדברי הספרי, טעם זה שיך גם בגר, שאינו נוהל בארץ.

ונראה, שמשמע זה מבאר בירושלמי (ביכורים שם), שהגר שעליו מדברת המשנה, הוא גר מבני יתרו, שקבלו נחלה בארץ, וכפי שאמר משה ליתרו "לכה אתנו

לכו אמר הנני נתן לו את בריתי שלום (כה יב)

הר סיני

רבי סיני שטיינר זצ"ל

פנחס שחי וקם בגו עדו אין מברכים אותו אלא בתבת 'שלום' בלבד

והנה ה' ברית שלום בלתי מוכן כלל, דאפתי לא ידענא כלל מאי זה ברית שלום, דאי הפנה מה דנתן לו ברית כהנת עולם, הא זה כתיב במקרא מיוחד אחר כך 'והיתה לו ולזרעו אחרי ברית כהנת עולם'.

והנה במדרש שם (במדבר"ר כא ג), 'הנני נתן לו את בריתי שלום', זה הוא חיים הנצחיים, כמה דאמר (מלאכי ב ה) 'בריתי היתה אתו החיים והשלום', ודבריהם ז"ל גם כן סתומים.

והנראה לדעתי דדבר זה יובן על פי מאמרם ז"ל (ברכות סד.), הנפטר מן החי יאמר לו לך לשלום, והנפטר מן המת יאמר לו לך בשלום, יעין שם. והנה הרב בית שמואל ז"ל (אה"ע סי' יז ס"ק יא) מספק שם כגון מעשה דרבי יהושע בן לוי שהלך בחיים חיותו לגן עדן אשתו מה דינה, אם היא כאשת איש או לא, יעין שם.

והנה דפנחס זה אליהו דהוא חי וקם בגן עדן, דכזה ודאי לא שיך לומר לו 'לך בשלום' וגם לומר לו 'לך לשלום', כיון דהוא לא כחי ולא כמת, ועל כן לא נופל עליו פי אם לשון 'שלום', וזה הפנה הנני נתן לו את בריתי שלום, והינו שיהיה חי וקם בגן עדן וכאמור.

נמוקים וחדושים על התורה ונ"ך

רבי יחזקאל עזרא ב"ר רחמים זצ"ל

המציל את הרבים דינו כרבים

רבי אברהם אבן עזרא פרש, שהבטחת ה' "הנני נתן לו את בריתי שלום" היא, שאין לפינחס לירא מאחי זמרי, שינקמו את נקמת אחיהם, ויהרגוהו.

ולפי זה, יש לבאר מה שהקדים ה' וספר למשה את מה שעשה פינחס, בהקדים את דברי רבי חיים פלאג'י בספרו 'נפש כל חי' (מערכת ב אות ה), שאף שאדם הוא בעל בחירה, ויכול בבחירתו להזיק לאדם אחר, וזהו רק ליחיד, אבל לרבים אינו יכול להזיק בבחירתו.

קדושים'. אבל באמת שקר בפייהם, והראיה על זה כי פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני הלכנה כאשר אמרו חז"ל (ב"ב עה.), ואלו היתה גדלות משה נגרמת על ידי זכות הרבים, הנה הדין נותן שפני יהושע גם כן יהא דומים לחמה.

והנה זאת היתה פונת הקב"ה שאמר למשה ונתתה מהודך עליו ולא כל הודך, שאלמלי היה נותן ליהושע כל הודו והיו פניו כפני משה שוב היה טענה למתנגדים שזה בזכות הרבים, לכן נתן לו רק מקצת ההוד שעליו ועל ידי זה ראו ונוכחו לרעת שגדלתו של משה לא היה בזכות הרבים, דהרי יהושע אף על פי שגם לו זכות הרבים לא זכה למדרגת משה, והיו פניו רק כפני לכה כפי מעלתו ומדרגתו העצמית, ואז כשיראו ויבינו שגדלת משה ויהושע כל חד לפום דרגא דיליה בא להם בזכות עצמם, על ידי זה ישמעו אליו בני ישראל ולא יתריסו כנגדו, ואתי שפיר שאמר ונתת מהודך עליו למען ישמעו אליו בני ישראל.

את קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי במועדו (כח ב)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאש זצ"ל
שכרו של היושב בתענית

ולפרוש רש"י ז"ל (פסוק ב), שפרש 'קרבני' זה הדם, 'לחמי' אלו אמונים, 'לאשי' הנתנין לאשי מזבחי, 'תשמרו' שיהיו כהנים לויים וישראלים עומדין על גביהם, 'במועדו' בכל יום הוא מועד התמידים, עכ"ד. אפשר רמז שהמקריב דמו וחלבו על ידי התענית, יזכה לחשב כאלו הקריבו על מזבח העליון, ובה נעמדו להיות צל עליו כהן, לוי, ישראל, שהם נפש רוח ונשמה פנוע, ביום מועד שהוא עולם הבא התדירי, לא כן עולם הזה שהוא עראי, וזהו יום מועד התמידים.

ועשירית האיפה סלת למנחה (כח ה)

ברפת טוב

רבי משה נראל הכהן זצ"ל

מדידת המנחה בימי החל ובשבתות ומועדים

בעולות תמיד נאמר מדות המנחה ונסקה, וכן בעולת ראש חדש, אכן בעולת שבת וכל הימים טובים נאמר לבד מדת המנחה ולא מדת נסקה, ובקרבנות חל

בונה המקדש, והיה הקב"ה מטיל כעסו על ישראל ולא על מקדש בהיות מעשה ידי (עין סוטה ט). סבה שניה, מתו חוץ לארץ כדי לאסוף למתי מדבר, משל למי שאבד וגו' (דב"ר ב ט). סבה שלישית, על אשר מרו את דברו במים.

והנה השלשה סבות רמוזות כאן. כנגד הראשונה אמר וראה את הארץ, כענין 'על מה אבדה הארץ' (ירמיה ט יא), כלומר ראה אותה חרבה, כמו שדרשו ז"ל (ספרי וזאת הברכה שנו) מלמד שהראה לו הקב"ה בית המקדש חרב ובנוי, והיות חרב היה סבת הצלת ישראל, שהטיל כעסו באכזבים, מה שאין כן אם היה הוא נכנס לבנותו.

כנגד השניה אמר ונאספת אל עמד, כלומר טעם מיתתך בכאן כדי שתאסוף עם עמד, שמזה הטעם גם כן נאסף כאן אהרן אחיד. כנגד השלישית אמר כאשר מריתם פי.

אמרי אש - אהל דוד

רבי דוד דייטש זצ"ל

קריאת השם 'הר העברים' על שם העברת ארץ ישראל לאמות העולם בעת הגלות

והקשה הפלי יקר למה קרא להר נבו 'הר העברים', וגם בלשון רבים. ונראה דלעיל כתיב 'והעברתם נחלתו לבתו', ופרש רש"י דבת מעברת נחלה משבט לשבט, וידוע דאם משה נכנס לארץ ישראל לא היה בית המקדש נחרב וישראל לא גלו מאדמתן, כי זכות דארץ ישראל היה מהני לבטל יצרא דעבודה זרה. ואם כן לסבת משה גם כן גרם שהעביר נחלה, הוא ארץ ישראל, מישראל לעכו"ם, ולכן שפיר נקרא 'הר העברים'.

ונתתה מהודך עליו למעו ישמעו כל עדת בני ישראל (כו ב)

דעת סופר

רבי עקיבא סופר זצ"ל

התבטלות ישראל למשה מכר שהיו פני יהושע כלכנה

ראיתי מדקדקין שהיה לו לומר למען יראו כל עדת בני ישראל, דהלא קאי על יצוייתהו אתו לעיניהם.

ונראה לי ב"ה, דהנה טענת קרח היה כי גדלתו של משה היה בזכות הרבים ולא עלה במדרגה בזכות עצמו, וזה שאמר קרח (לעיל טו א) 'רב לכם', מה שעליהם כל כך זה מפני שכל העדה כלם

בי"ב פתקין, וי"ב גבולים בי"ב פתקין, ויעל פי הגורל כפרוש רש"י ז"ל הגורל היה מדבר וצוח אני עליתי לגבול פלוני לשבט פלוני.

אם כן לא היה צריך לצווח הגורל רק ליי"א שבטים שיקחו כל אחד חלקו, אבל לאחר שנפתן ליי"א שבטים ממילא לחלק שבט הי"ב הנשאר לא היה צריך הנס שיצווח הגורל בעצמו, כי ממילא לקח שבט הי"ב חלקו הנשאר, ועל זה נאמר **אד בגורל**, שהוא מעוט על הגורל עצמו מה שנאמר 'על פי הגורל', כי לא צווח באמת רק י"א פעמים.

ובני אליאב נמואל ודתו ואבירים הוא דתו ואבירים קריאי העדה אשר הצו על משה ועל אהרן בעדת קרח בהצתם על ה'. ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת קרח במות העדה באכל האש את חמשים ומאתים איש ויהיו לנס (כו ט-י)

זכר דוד

רבי דוד זכות זצ"ל

הסבה שהזכירה התורה את ענשם של קרח ועדתו

יש להבין, לשם מה ספרה כאן התורה את הענש הקשה שהעניש ה' את קרח ועדתו, שכבר ספר בהרחבה בפרשת 'קרח', וכאן נראה ללא קשר.

ונראה, שלאחר שנפתן ה' שכר לפינתם על שהרג את זמרי, והיתה לו וילרעו אחרי ברית כהנת עולם (במדבר כה, יג), שהיא הבטחה שהכהנה הגדולה תהיה מזרעו (עי' חזקוני במדבר כה, יג, 'כל כהנים גדולים שהיו במקדש וכו', היו מפינתם), הרי שיש מקום לחשש, שבמשך הזמן יקום מישהו ויערער על כהנה הגדולה שהיא רק מזרעו של פינתם. לכן ספרה כאן התורה את ענשם הקשה של קרח ועדתו שחלקו על כהנתו של אהרן, כדי להתריע שכן עלול לקרות גם למי שיחלק על כך שהכהנה הגדולה שייכת לזרעו של פינתם. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

עלה אל הר העברים הזה וראה את הארץ אשר נתתי לבני ישראל. וראיתה אתה ונאספת אל עמיד גם אתה כאשר נאסר אהרן אחיד (כו יב-יג)

חוט של חסד

רבי אליהו הכהן זצ"ל

רמז הכתוב לשלש הסבות של פטירת משה בחוץ לארץ

ידוע שמסבת שלשה סבות לא נכנסו משה ואהרן בארץ. אחר, שהיה

התורה בקרבנות מכל המועדים. אבל באור הענין הוא כך, דכל המועדים כלם קדשתן על ידי ישראל, כמו שאנו אומרים בנסח התפלה מאנשי כנסת הגדולה 'מקדש ישראל והזמנים', אבל הימים בעצמותן לא היה בהם קדשה, ועל כן מהאי טעמא הרבה התורה בהם קרבנות, דעל ידי הקרבנות נתקדשו ונתעלו, כי על כן נקראו הזבחים 'קרבנות' שעל ידם נתקברו ישראל לאביהם שבשמים ונתעלו לקדשה.

אבל לא כן השבת קדש דקבוע ונקמא, ועל כן מקדימין השבת לישראל ואומרים 'מקדש השבת וישראל', דאין קדשת השבת על יד ישראל על ידי הקרבת קרבנות, רק בעצמותו עצמו של יום גרים.

וזהו פונת הכתוב לומר, שאל תתמה על החפץ שביום השבת הוא רק שני כבשים, על זה אמר **עלת שבת**, כלומר מעלת השבת וקדשתו, **בשבתו**, הוא מעצמו של יום, היום בעצמו קדוש הוא לאלקיו.

כזה מתר למד בשבת, מאחר דאפשר להוסיף מעט. אבל בנסכה שהוא דבר שבלח, אין מטבעו לעמד בגדש, ובכהאי גוונא אפשר דאסור למד בשבת מאחר דאי אפשר להוסיף בו, ועל כן אינו מזכיר בו המדה.

אבל בחלו של מועד דמתר במלאכה ובמדידה כמו חל, על כן לא הזכיר בו מדה כלל לא של מנחה ולא של נסכים, משום דסומך עצמו על מה שזכר בעולת תמיד, דמיהי תיתי לחלק.

עלת שבת בשבתו על עלת התמיד ונסכה

(כח ט)

דברי יוסף

רבי יוסף קליין זצ"ל

קדשת יום השבת מכח עצומו של יום

נראה באור הענין, דהנה כבר עמד האור החיים הקדוש למה בשבת מעט

המועד לא נזכרה מדה כלל לא של מנחה ולא של נסכה, הלא דבר הוא.

ויתכן על דרך הטור (א"ח סי' שכג) שאסור למד בכלי המיוחד למדה ולשפף לתוף כליו של לוקח, והגיה עליו רמ"א (ס"א) וזה לשונו: ויש מקלין לומר דכל שאינו מכונן למדה לגמרי שממעט או שמוסיף מעט שרי.

והנה אמרו רז"ל, דבמקדש היה כלי של זהב מיוחד למד בו מנחות ונסכים, ועל כן מזכיר בחל מדת המנחה והנסכים כמה יהיו.

אמנם בשבת ויום טוב שאסור למד, אלא דוקא כשיוסיף או ימעט מעט, ובדבר שבמקדש אינו שייך למעט, דמה שכתבה התורה מדה הינו לומר שעל כל פנים לא יהא פחות מזה, אבל להוסיף הרשות בידו כדאמרו רז"ל, ועל כן במנחה שהוא דבר שבגדש, ושייך למד בגדש ולהוסיף מעט, מזכיר המדה לומר דדבר

מעשי צדיקים

זאת ענה רבי שלום מבעלזא כתשובה לשאלתם, מבלי שיפרש את דבריו.

כשיצאו מאת פני רבם, ישבו ופרשו את פונתו הקדושה, כי ממעשה זה רואים שכל הנשמות הצריכות לצאת מאיש נמצאות אצלו מכבר, בבחינת ניצוצות קטנות, לכן התרעמה הרוח, כי שתי נשמות טובות היו צריכות לצאת מאותו ערל, ואותם עכב הרבי מלצאת בכך שנהרג הגוי, ואותם הנשמות היו טובות וכשרות הגם שנמצאו עדין ברוחו של הגוי.

לפי זה אף כאן הדבר מוכן, השבטים בזו את פנחס ואמרו שעשה מעשהו מצד המדות הרעות המשרשים בו בתולדה, אחר שהוא בן פוטי, ולא שקנאת ה' צבא-ות עשתה זאת, לכן בא הכתוב ויחסו אחר אהרן, לומר שהוא איש קדוש המתיחס לזקנו אהרן.

הגם שהוא מתיחס גם אחר זקנו שפטם עגלים לעבודה זרה, הדבר אינו מגרע חזקתו, כי גם כשהיה אצלו בבחינת ניצוץ קטן, היה גם אז טוב וישר, כלומר שכל השנים שהיה יתרו כמר לעבודה זרה, היו נמצאות אצלו בבחינת ניצוצות טובות וקדושות מזרעו אהרן. (אורח שלום)

שנותרו בידו, נשאר בידו כדי פרנסה בדחק רב.

לא הרחק מבית המרוח התגורר הכמר של הכפר שהיה שווא ישראל ועינו צרה ביהודי המוצא כדי פרנסתו, הוא עמד וצוה על אחד מערלי הכפר שיפתח בית מרוח נוסף, כך יקפח את כל לקוחותיו של שכנו היהודי.

כאשר ראה היהודי שפרנסתו המצמקת הולכת ומתדלדלת, נסע אל הרבי מלובלין לשפף לפניו את מר לבו, כשמע הרבי את בקשתו, הבטיחו שהגוי ינחל את מפלתו ולא יהיה לו לאבן נגף, ולא היו ימים מועטים עד שהגוי מת, והלקוחות חזרו אל היהודי כמקדם.

הנמר לא נרתע אחור מלבצע את זממו הרע, וכעבר זמן קצר כבר העמיד גוי אחר במקומו של הראשון, ושוב חזר ונשנה הדבר, היהודי נסע לובלינה לבקש על נפשו ונפשות ביתו, להמלט מחרפת רעב התלויה למעלה מראשותיו.

כשמע הרבי את דבריו אמר לו, יכול אנכי להתפלל עבורך שתושע מצרתך, אבל לא באפן שנושעת בראשונה, כי אחר שמת הגוי הראשון באה אלי רוח עם שתי גרות כביות ביד ואמרה לי בתרעמת, מדוע כבית שתי גרות אלו.

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן (כה יא)

ברש"י, לפי שהיו השבטים מבזים אותו, הראיתם בן פוטי זה שפטם אבי אמו עגלים לעבודת אלילים, הרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן.

בשבת פרשת פנחס, הגיע הרה"ק **רבי שלום מקאמינקא** זיע"א להסתופף בצל רבו הרה"ק **רבי שלום מבעלזא** זיע"א, ביחד עם רעו וידידו הרה"ק **הדברי חיים מצאנז** זיע"א.

בעת שנכנסו לפני רבי שלום, עמדו והקשו לרבם על פירש"י 'לפי שהיו השבטים מבזין אותו' וכו' 'בא הכתוב ויחסו אחר אהרן', הלא גם השבטים ידעו שפנחס מתיחס אחר אהרן, ועם זאת בזוהו מאחר שיחסו נמשך מצד אמו אחר יתרו, ומה יועיל בכך שהכתוב מיחסו אחר אהרן.

ענה להם רבי שלום במעשה שהיה אצל הרה"ק **רבי יעקב יצחק מלובלין** זיע"א, יהודי שהתגורר בכפר קטן, מצא את פרנסתו משכירות בית המרוח בכפר בו עבד קשה בכל שעות היממה, את מרבית הרווחים היה משלשל לידי הפריץ עבור דמי החכירות, וממעט הפרוטות

סביבו, והנה הוא נמצא בראדזימין בבית המדרש של הרבי והכל רק חלום, הוא קם נסער והחל פוסע בבית המדרש סביב, מתעמק בפרטי החלום המרעיד.

לא היה לו לפלא שרבו כבעל הבית בהיכלי רקיע, אף פליאה היתה לו מפסק הדיון שיצא מאת בית דין של מעלה, כי החדושי הרי"ם הוא צדיק הדור, והרי הוא עצמו משגר לעתים קרובות יהודים הזקוקים לישועה אל רעהו הרבי מראדזימין, כאלו אין בכחו לפעל ישועות בעצמו.

עם שחר נכנס לקדש פנימה אל הרבי ומסר לפניו את פרטי החלום המפלא, כשמע הרבי מראדזימין את דבר החלום המפלא, ענה, "דע כי כל מה שחלמת הוא אמת לאמתה, אכן הנני בשמים יותר מאשר בארץ, ברם רבי יצחק מאיר מגור חשוב עד מאד בשמים ואף דברו לא ישנו.

על דבר פליאתך מפני מה אין עסוקו לפעל ישועות, כי מפני שהוא שקוע בתורה הקדושה עם כל רמ"ח איברים ושס"ה גידים, לא נותר לו פנאי לעסוק בדברים פנימיים כגון אלה, אחר הוסיף הרבי ואמר, "סע לגור, ויתספר לרבי את דבר החלום על כל פרטיו".

לא אחר ר' זליג לעשות כמצות רבו, מהר לצאת לגור ונכנס אל החדושי הרי"ם ואמר, "חסיד ראדזימין אנכי, ובאתי בשליחות הרבי שלי לספר על חלום שחלמתי", משחלל לספר את דבר החלום והדברים ששמע מפי המלאך, התחיל החדושי הרי"ם ואמר, "כלל לך, מי מתיחס לחלומות". (הסבא קדישא מראדזימין ע"פ מאיר עיני הגולה)

ונתת מהודך עליו (כו ב)

בגמרא (ב"ב עה.) אומר רבי חנינא, 'מהודך' ולא כל הודך, זקנים שבאותו הדור אמרו, פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה, אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלמה.

כשנפטר הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מסקווירא זיע"א, נכנסו נכבדי העיר לבנו הרה"ק רבי יוסף מאיר ממכונבוקה זיע"א לעטרו בכתר ההנהגה, כדי שיימלא מקום אביו הקדוש, אך ברב ענותנותו סרב וטען שאין בידו למלא מקום אביו, כי 'שבילי הצדיקים לא נהירים לו'.

אשר יצא לפניו ואשר יבא לפניו ואשר יוציאם ואשר יביאם ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רעה (כו יז)

בין חסידי הרה"ק רבי יעקב אריה מראדזימין זיע"א, התמרה דמותו של החסיד ר' זליג, תלמיד חכם מבהק אשר מענינו נתונים באותיות התורה הקדושה, חסידא ופרישא העוקר מלבו עולם ומלואו, יושב שבועות רצופים בבית המדרש בראדזימין והנהגה בתורה הקדושה.

בליל חרף ארץ הפליג פדרכו לשבת בבית המדרש בראדזימין עד שלאות אחזה בו, ראשו נשמט על השלחן והוא נרדם, בחלומו והנה הוא נפטר לבית עולמו ומצוי בעולם האמת, שם הוא רואה את רבו הרבי מראדזימין הולך ועובר מהיכל להיכל מעשה בעל הבית, ומצוה פקדות והוראות אותן ממלאים דיירי מעלה מיד, מתור יראת רוממות גדולה.

בחלומו הוא המתין לתורו להכנס להיכל הגדול, להשפט לפני בית דין של מעלה, מאחר וראה את רבו נכנס ויוצא בהיכל זה, התנגע לגשת אליו ולהודיעו כי כבר נפטר מן העולם השפל ועתה הוא ממתין למשפטו בפני בית דין של מעלה, ולבקשו שיעשה עמו טובה במשפט הגדול והנורא, אך למרות מאמציו לא הצליח להתקרב אל הרבי המקף במלאכים.

לבו נצבט מצער על כך, אולם התנחם בעבדה שרבו הגדול יוצא ונכנס בבית הדיון של מעלה ובדאי יזכרוהו לטובה בעת הדיון הגדול, עוד הוא ממתין בהיכל החיצון, הגיע לאזניו קול רעש והמלה.

נפש אל אחד המלאכים ושאל לפשר ההמלה, ונענה כי חוככים בדינו של חולה אנוש הגוסס ונוטה למות, אך לא נתן לעשות לו מאומה כי הרה"ק החדושי הרי"ם זיע"א הבטיחו שיתרפא, למלאך המוות אין שליטה עליו, והמלאך מבקש לבקר מה לעשות בו.

עודם מדברים, ומן ההיכל הגדול יצא מלאך שהודיע בשם בית דין של מעלה כי היותו החדושי הרי"ם הוא היום צדיק הדור, לא נתן לעשות אחרת ממה שהוא גזר, אם הוא אמר שהחולה יבריא, אין פח לשנות דבורים אלו והחולה אכן יבריא. **כשמעו** את פסק הדיון הקיץ ר' זליג בבקהלה מהשנה החטופה, הביט

ושים איש ישראל המכה אשר הכה את המדינית זמרי בן סלוא נטיא בית אב לשמעני (כה יד)

יום אחד התחבאו תלמידי הרה"ק רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א בחדרו של רבם, ואחר זמן שמעו את הרבי נכנס לחדר ומתהלך בו כשהוא מוכיח את עצמו ואומר וחזור ואומר, "מה אני עושה בעולם הזה ומה בכלל זכותי להתקיים, האם בגלל שאני בעל תוכחה, הרי כבר אמר הרה"ק רבי ישראל בעל שם טוב זיע"א 'גדולה ענוה שלא לשמה מתוכחה לשמה', אם משום שאני נטיא, גם זמרי בן סלוא היה נטיא". (אריה טאג)

ובני קרח לא מתו (כו יא)

כאשר עמדתי להכניס את בני בבריתו של אברהם אבינו, זכינו ורבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל הגיע לשמש כסנדק, הוא עלה במיוחד לירושלים בבקרו של יום, ובשל כך הקדים להתפלל תפלת שחרית.

זכיתי ונתן לי דורון לכבוד השמחה, את ספרו שו"ת 'שבת הלוי' עם הקדשה בכתב ידו, בקראי אותיותיו המוחימות, שמתי לב שכתב בין הדברים 'בגן של קדושים'.

לשאלתי, מדוע הרב לא כותב בראשי תבות כנהוג, בנש"ק, בפרט בידיעי שמלאכת הכתיבה לא היתה עליו מן הקלות, השיבני, "ראשי תבות יכולים להתפרש אחרת, עד כדי שאפשר לפרשם לגנאי, והרי בא זה לשבח ונמצא מגנה ומביש".

תוך כדי שאני משתומם על עמק הדברים, הוסיף ובאר פונתו, "אתה לוי, נין ונכד להרה"ק החוזה מלובלין זיע"א, נכון שמקבל שהרבי מלובלין אמר שהוא נכד של קרח", הנהנתי בראשי בהסקמה.

המשיר הרב וואזנר ואמר, "יש המייחסים לרבי מלובלין שהתבטא, "הסבא הקדוש קרח", כהמשך לדברי האר"י הקדוש זיע"א שסופי תבות 'צדיק פתמר יפרח' (תהלים צב יג) הנם קרח.

בראשי התבות של בנש"ק, אפשר לטעות ולקראם 'בגן של קרח', ואם הרבי מלובלין בא לתקן ולהמתיק את הענין של קרח ולא חלילה לזלזל בכבודו, אבל אולי יהיה מי שירצה בעקבות כך לזלזל בנכד של קרח, על כן כתבתי בברור 'בגן של קדושים'. (רב רבנן)

ורבם אינו נוהג להתפלל תפלה זו, גם הם אינם מתפללים אותה.

אמר להם החפץ חיים, אספר לכם ספור, את דרכי מעיר מגורי לורשה, אני עושה בנסיעה ברכבת, הדרך ממשיכת למדי, ואני מחפש תמיד על פני תאי הרכבת וקרונוטיה יהודי לשבת לידו, כדי שלא אצטרף לעבר את הנסיעה בישיבה בדרך בין נכרים.

באחת הפעמים בעלותי לרכבת, מצאתי יהודי יושב מקף בצורותיו, שאלתיו האם הוא נוסע לורשה, ונענית בחיוב, שמחתי וישבתי לידו, אף פשעמדה הרכבת לעצור בתחנה הראשונה, התחיל היהודי לאסוף את צורותיו והתכוון לרדת מן הרכבת.

שאלתי בתמיהה, "ר' יהודי, הרי אמרת לי כי פעמך מועדות לורשה, מדוע אם כן חזרת בך", והוא ענה לי, "רבי, בודאי, תכלית נסיעתי היא לורשה, אף הנני עני מרוד, ואין בכיסי סכום כה רב שישפיק לקנות פרטיס לדרך ארצה זו.

אני רוכש פרטיס לתחנה אחת, ובעירה זו אני מסבב בבתי הנסיעות ופורש את מרפאתי המכילה ציציזות, כפות, סדורים, מעט ספרים ועוד תשמישי קדשה, ואם אינני מצליח למכור דבר, אני מסבב על הפתחים וקובץ על יד.

כאשר מצטבר אצלי סכום המספיק לרכישת פרטיס נסיעה, אני נוסע תחנה נוספת, וכמעט בתחנה הראשונה כן מעשי בתחנה השניה, דרכי זו עתידה להגיע לסיומה כאשר אבוא לורשה, אבל זה לא יהיה היום וגם לא בעוד יומים, הדרך תתמשך זמן רב.

אמר להם החפץ חיים, "דעו, רבכם עשיר הוא, כח עבודת יום הכפורים שלו, מספיק לו לעמוד עד יום הכפורים הבא, אולם אנו קבצנים, ואין בנו כח לעמוד מיום כפורים זה עד יום כפורים הבא, מבלי לעצור קמעא ולאסוף כחות חדשים.

בכל ערב ראש חדש עלינו להתפלל תפלת יום כפור קטן, והתשובה, הודוים והתפללות הפלולים בה, יתנו לנו כח לחדש נוסף עד ערב ראש חדש הבא, כך נמשיך עד אשר נגיע ליום הכפורים הבא עלינו לטובה". נכנסו דברי החפץ חיים באזני המתפללים, והם עשו להם מנהג קבוע להקפיד על תפלת יום כפור קטן. (ציונים יקרים)

משה דוד לנסע, והוא נאלץ להשאיר שבוע שלם בחצר הקדש בפרמישלאן ואחר את הספינה, אחר שבת קראו רבי מאיר ומסר לו את הפספורט, כשהוא מברכו בברכת 'צאתכם לשלום'.

נסע רבי משה דוד לעיר הנמל, וכשהגיע שמע כי הספינה שהפליגה ביום שלישי האחרון, טבעה בלב ים, אז ראה שענינים מאירות היו לרבי מפרמישלאן שהצילו מרדת שחת, הוא עלה על ספינה אחרת, ועליה הגיע בשלום לארץ הקדש. (בטאון צאנז)

את קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי במועדו (כח ב)

אחר שנסתלק הרה"ק רבי יעקב משה מקאמנא זיע"א לבית עולמו, והוא בן ארבעים ושמונה שנה בלבד, הספידו חתנו הרה"ק רבי חיים אלעזר ממונקאטש זיע"א, וקרא עליו את הפסוק 'את קרבני לחמי לאשי וגו' 'תשמרו להקריב לי במועדו'.

אחר הסביר, צדיק שמת כמוהו כקרבן עולה של דורו, כי מיכאל המלאך מקריב נשמותיהן של צדיקים על המזבח שברקיע, אבל הפסוק מזהיר את בני הדור שישמרו להקריבו רק 'במועדו', ולא לפני מלאת לו שבועים שנה, לשמור שלא יספה חלילה בעוון הדור.

מדי דברו שפר העם דמעות כמים, והמנחת אלעזר עמד וקרא כנגדם, "הי רצון שיהיו נא הדמעות חשובים כנסכים לעולה וכליל לאשים". (מעיינות הנצח)

ובראשי חדשיכם וגו' ושמעו עמים אחד לחטאת לה' (כח יא - טו)

בערב ראש חודש הזדמן החפץ חיים זיע"א לעיר ורשה, ואחר הצהרים נכנס לבית הכנסת הראשון שפגש בדרך, ושאל מתי מתפללים במקום תפלת מנחה, והאם יאמרו גם תפלת יום כפור קטן.

בית הכנסת שאליו נכנס היה בית כנסת של חסידים שלא הרגלו לומר תפלת יום כפור קטן, והנוכחים במקום הציעו לו לחפש בית כנסת אחר, תמה החפץ חיים ושאל מדוע אינם מתפללים תפלה זו שנהגו בה רבים, על פי תקון המהר"ם קורדובירו זיע"א, ונענה כי הם נמנים על קהל חסידיו של רבי פלוני, והואיל

אמר לו הרב דמיתא רבי נפתלי דין ז"ל שהיה ראש המדברים, שמעתי מזקני החסידים שאחר שנפטר הרה"ק רבי מרדכי מטשורנאביל זיע"א, סרב בנו הרה"ק רבי יצחק מסקווירא זיע"א לקבל על עצמו על הנהגת עדת ישורון ואף הוא אמר ש'שבילי הצדיקים לא נהירין לו', ואחר זאת היה לצדיק מפרסם.

ענה רבי יוסף מאיר, בדבריהם מבאר מאמר רבי חנינא 'מהודף' ולא כל הודף וכו', כי לכאורה קשה, הלא גם צעירי הדור ראו כי פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה, ומדוע דוקא הזקנים אמרו כן.

אלא מאחר והצעירים ראו את משה רק בימי זקנותו ואת יהושע בנערוותו, הם סברו כי גם משה בימי נעוריו היה כפני לבנה ורק בזקנותו התעלה כפני חמה, וכן יהושע כשיבוא לימי הזקנה, גם הוא יתעלה ויהיה כפני חמה.

לעמדתם הזקנים שזכו לראות את פני משה גם בנערוותו וזכרו היטב שכבר בשנים ההם הוא היה כפני חמה, הם אלו שאמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה, אוי לה לאותה בושא וכו'.

בדבריו התפנו לרמז לרבי נפתלי דין, שהוא חושב שהוא דומה לזקנו רבי יצחק מסקווירא ואף הוא יהיה בסופו של דבר צדיק מפרסם, אף הוא ברב ענותנותו הסביר שאם היו רואים את זקנו הקדוש בימי נעוריו, היו מבינים שאינו דמיון כלל. (ילקוט מאורי אור)

על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוא וכל בני ישראל אתו וכל העדה (כו כא)

בשנת תר"ג עלה אב"ד טאלטשוא רבי משה דוד אשכנזי זצ"ל לצפת, בה התמנה לכהן כאב"ד לכל מקהלות האשכנזים, בדרך לארץ הקדש, הגיע להפרד מהרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א לפני עלותו לארץ המבטחת.

הספינה של רבי משה דוד מיעדת היתה להפליג ביום שלישי בשבוע, ואחר שבת שעשה בצלו, נכנס במוצאי שבת קדש להפרד, הרבי מפרמישלאן בקש שיראה לו את הפספורט, ואז הניחו בכיסו באמרו, "מאיר'ל אוהב פאספורטים", ופטרו לשלום.

במונח שלולי הפאספורט לא יכל רבי

פרשת פנחס

בקנאו את קנאתי בתוכם

כשהרה"ק רבי אברהם גרשון מקיטוב זיע"א, גיסו של אור שבעת הימים רבינו הבעל שם טוב הקדוש זיע"א, ביקש לנסוע לארץ ישראל, הוא נסע לקבל את ברכת הפרידה 'צאתכם לשלום' מגיסו הגדול. הוא הגיע למעז'בוז ביום ערב שבת קודש, ואותה שעה בה נכנס הייתה שעת תפילת המנחה, והבעל שם טוב היה עומד ומתפלל בדביקות רבה.

הצטרף רבי אברהם גרשון לתפילה, כשגם הוא, בדומה לבעל שם טוב, מחזיק בידו את סידור רבינו האריז"ל, הסידור של חכמי הקבלה המלא בכוונות וברמזים נשגבים. גם לאחר שעה ארוכה, כשרבי אברהם גרשון כבר סיים את התפילה, עדיין לא סיים הבעל שם טוב את תפילתו. פנה איפוא רבי אברהם גרשון לארון הספרים, נטל חומש והחל קורא במתינות את פרשת השבוע בשנים מקרא ואחד תרגום. גם כשסיים זאת, עדיין היה הבעל שם טוב שקוע עמוק בתוך תפילתו.

ראה רבי אברהם גרשון את שמתרחש לנגד עיניו, התפילה הארוכה של הבעל שם טוב, והחליט ללכת לנוח מעט. הוא פנה אל אחד ממקורביו ואמר לו: עייף אני מטלטולי הדרך הקשה עד למעז'בוז ומבקש אני לנוח מעט. הוא נא להעיר אותי משנתי כשרבינו הבעל שם טוב יסיים את תפילתו הארוכה.

בעיצומה של סעודת שבת, פנה רבי אברהם גרשון לגיסו הבעל שם טוב ושאל אותו: ילמדנו רבינו, אריכות זו שהייתה לכם בתפילת המנחה - על שם מה היא באה? שמא נאמר: בשל הכוונות של סידור האריז"ל, הרי גם אנכי התפללתי בסידור האריז"ל וכיוונתי אותן כוונות, והנה הספקתי לסיים התפילה זמן רב קודם לרבינו, ואף קראתי שנים מקרא ואחד תרגום, ואף עלה בידי לנוח מעט, ועדיין הייתם עומדים ורועדים ומאריכים הרבה בתפילה.

לשמע שאלתו של רבי אברהם גרשון, שמלווה הייתה בעשיית תנועות כאותן התנועות שהיה הבעל שם טוב עושה בשעת התפילה, חיך הבעל שם טוב ולא השיב מאומה. אלא שרבי אברהם גרשון לא הניח לו וחזר ושאל את שאלתו שוב פעם. כיון שכך, נענה הבעל שם טוב ואמר: כשאני מגיע בתפילתי למילים 'מחיה מתים' ואני מכוון את הכוונות הנשגבות, מגיעות ובאו אלי נשמות, לאלפים ולרבבות, כדי שאתקן אותן. באותה שעה נצרך אני לשוחח עם כל

אחת מהנשמות ולשאל אותה מה הסיבה שבשלה היא נדחתה ממחיצתה, ורק כשיודע אני את טיבה של הנשמה ומעשיה יכול אני לעשות לה תיקון ולהתפלל עבורה. וכה רבות הן הנשמות המגיעות בכל פעם, עד כדי כך שאם הייתי מבקש להעלות את כולם אל מקומם הראוי, היה עלי להאריך בתפילת שמונה עשרה במשך שלש שנים! לכן אני מקדים תחילה ועוסק בתיקונם של הנשמות החשובות קודם, וכששומע אני את הכרוז המכריז על כניסת השבת, שזהו סימן עבורי שאי אפשר להעלות נשמות נוספות לתיקונם, הרי אני מסיים את תפילת שמונה עשרה.

נדהם רבי אברהם גרשון מדברי גיסו הבעל שם טוב ואמר בדרך בדיחותא מעט: ילמדנו רבינו, מדוע הנשמות באות דווקא אליכם, והרי גם אנכי מתפלל שמונה עשרה בסידור האריז"ל ומכוון את הכוונות של תורת הקבלה?! פניו של הבעל שם טוב הרצינו מאוד לשמע שאלה זו והוא אמר לרב אברהם גרשון: השאר כאן עמנו במעז'בוז גם לשבת הבאה, ובערב שבת אמסור לך את הכוונות הראויות לכך, ואכן הנשמות יבואו גם אליך.

כך אכן היה. רבי אברהם גרשון נשאר במעז'בוז למשך עוד שבוע, ובבוקרו של יום שישי ישב הבעל שם טוב עמו וכתב לו על נייר את כל הכוונות המיוחדות שיהיה עליו לכוון בהגיעו אל המילים 'מחיה מתים'.

כשהגיעה תפילת מנחה ורבי אברהם גרשון החל להתפלל שמונה עשרה, נעצר הבעל שם טוב ולא החל להתפלל גם הוא. ידוע ידע הבעל שם טוב כי רבי אברהם גרשון לא יהיה מסוגל להתמודד עם כל אותן הנשמות שיבואו אליו בשל כוונותיו, והחליט להמתין ולראות מה יעלה בידו. באותם רגעים היה הבעל שם טוב מכוון את שעונו ומסדרו לכבוד שבת, ואף מריח 'טבק' מתוך הקופסה אשר לו.

כשרבי אברהם גרשון הגיע למילים 'מחיה מתים' הוא כיוון את הכוונות שמסר הבעל שם טוב בידו ולחרדתו הרבה הוא ראה מולו אלפי נשמות המגיעות מולו, והן נראו לו כמו עדר גדול של כבשים ועיזים. למראה כל הנשמות, נחלש רבי אברהם גרשון ונפל מתעלף על הרצפה.

ציווה הבעל שם טוב לעורר את רבי אברהם גרשון מעלפוננו ולאחר מכן הורה לו ללכת לביתו, כדי לנוח. בזמן סעודת שבת, פנה הבעל שם טוב ושאל את גיסו רבי

אברהם גרשון: מה אירע לך שנפלת מתעלף? הודה רבי אברהם גרשון ואמר: נבהלתי מאוד למראה המתים הרבים שבאו לקראתי כמו עדרי צאן מרובים. חיך הבעל שם טוב ואמר בדרך צחות: מעתה לא תשחק יותר מגיסך...

לאחר שנפרד רבי אברהם גרשון לשלום מגיסו והגיע לארץ ישראל, עדיין המשיך הקשר ההדוק בין הגיסים. בתקופה שבה רבי אברהם גרשון התגורר בעיר המקובלים צפת שבמרומי ארץ הגליל, הוא פנה לידידו הטוב, 'החכם הספרדי' רב העיר צפת, ואמר לו כי הוא מצוי במצוקה כספית קשה עד כי אזל ממונו לחלוטין, וכי נזקק הוא להלוואה דחופה עבור צרכי השבת הבסיסיים: לחם משנה, יין לקידוש ולהבדלה, ונרות שבת. החכם הספרדי היה איש טוב לב ונעים הליכות ורבי אברהם גרשון מצא בו את האדם הנכון והמתאים לשתפו במצבו האישי.

הגיע יום ערב שבת קודש, שהיה בעיצומם של חדשי החורף, והקור הגלילי ששרר אז היה מקפיא וחודר עצמות. רבי אברהם גרשון התעטף במעיל כבד במיוחד ובו ביטנה עשויה צמר גפן. המעיל אותו הביא עמו מאוקראינה היה מותאם למזג אוויר קשה שכזה, ורבי אברהם גרשון שביקש ללכת לבית הכנסת מצא לנכון להתעטף במעיל מיוחד זה.

אחר תפילת שחרית, נותר רבי אברהם גרשון בבית הכנסת כשגם החכם הספרדי היה שם. החכם הספרדי ישב על יד השולחן ולמד בהתמדה רבה את שיעוריו הקבועים, ואילו רבי אברהם גרשון היה שקוע בשרעפיו ובמחשבותיו והיה מהלך בבית הכנסת מצד לצד כשראשו מגיע השמימה.

כדרכם של חסידים ואנשי מעשה היה נוהג רבי אברהם גרשון להריח ולשאוף 'טבק' מתוך הקופסה שהייתה לו. עוד רבי אברהם גרשון מסתובב בבית הכנסת ושואף טבק הוא נאלץ למחוט את אפו. רבי אברהם גרשון שעדיין היה לבוש במעילו, מחמת הקור ששרר בבית הכנסת, הכניס ידו לכיס המעיל והוציא את המטפחת.

מבלי משים, בשעה שרבי אברהם גרשון הוציא את מטפחתו מכיס המעיל, יצא מכיס המעיל גם ארנק מיוחד שהיה קרוי 'שלאס בייטל', ונפל על הרצפה. ייחודיותו של ארנק זה היה בכך שהיה זה ארנק בד עם מנעול, וכדי לפתחו היו נזקקים להגיע למפתח מיוחד, שכמובן היה שמור וגנוז אצל בעל הארנק.

יקרי ערך, הרי יש ברשותי גם מעט כלי כסף שהבאתי מחוץ לארץ; כל שאמרתי הוא שאין לי כסף עובר לסוחר להוצאות שבת עד שנאלצתי ללוות. הנה רואים אתם, סיים רבי אברהם גרשון את דבריו, שאמת הייתה בפי ורבכם נשבע לשקר.

חזרו בני הקהילה אל רבם החכם הספרדי וסיפרו לו את האמת לאמיתה. הוא נוכח בטעותו ואכן קיבל את הדברים ויצא לפייס את רבי אברהם גרשון ולבקש את סליחתו, והוא אכן נענה לכך והתיר לו את החרם.

לימים הגיע מכתב מרבינו הבעל שם טוב אל רבי אברהם גרשון ושם הוא כתב לו את הדברים הבאים: "ראיתי שדנו אותך בהיכל אחד, ורצו לדון אותך למיתה ח"ו: מפני מה העזת פניך נגד הרב אב"ד. ורציתי לילך להיכל לטעון בעדך, וסגרו ההיכל בעדי, ולא יכולתי לכנוס שם. ואמרתי: רבונו של עולם, הוא עשה לקנאתי! [-לפי שקנא על שבועת השקר של החכם הספרדי]. ויצא קול: הניחו לו כי קנא קנאת השם צבאות! ועם כל זאת פסקו לו שיהיה סומא חודש אחד, וסומא חשוב כמת. ובכן, מהיום והלאה לא תהיה קשה כל כך."

שלח רבי אברהם גרשון מכתב תשובה לגיסו הבעל שם טוב וכתב לו: אין אני יודע מה לדון בך, כי אמנם המעשה אמת, אלא שתמוה לי שמהתאריך של מכתבך נראה שראית שדנים אותי עוד קודם שהמעשה היה...

הרה"ק ה'צמח צדק' זיע"א כתב בספר 'דרך מצוותיך' (מצות האמנת אלקות): ונמצא בחינה אחת דבי"ע כולל חלקים רבובות דעולם השפל ולכן בסקירה אחת יוכלו עשרה או ט"ו שנים, ומזה מובן המעשה דבעל שם טוב שצפה והשיג בראש השנה מה שהיה אחר כך, כידוע המעשה של גיסו ר' גרשון קוטעבר עם החכם בארץ הקודש שכתב לו הבעל שם טוב כל המעשה טרם שהיתה בפועל.

על הפסוק (במדבר כה יא): 'פִּינַחֵם בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הָשִׁיב אֶת חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָאֵם אֶת קְנָאֲתִי בְּתוֹכָם', פירש הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק זיע"א: 'על ידי שקינא פינחס את קנאת ה' והרג את זמרי, החדיר ללב כל ישראל 'בתוכם' את מידת קנאות, שלא יוכלו לסבול בקרבם עוברי עבירה'.

כיון ששמע רבי אברהם גרשון את שבועתו של החכם הספרדי הוא קפץ כנגדו והטיל אותו בחרם. שמע זאת החכם הספרדי והחל לנהוג כמי שמוטל בחרם: הוא חלץ את נעליו, שהרי מי שהוא מוטל בחרם אסור בנעילת הסנדל, ועזב את בית הכנסת והלך לביתו. מביתו, שלח החכם הספרדי את שמשו שיזמין אל ביתו את כל בני העיר כיון שנזקק הוא לשוחח עמהם בדבר דחוף שאין כמותו.

עוד כל בני העיר צפת עסוקים בהכנות לשבת, זה בא בכדו וזה בא בחביתו, הרי שמול הזמנה שכזאת שמגיעה מרב העיר אין איש שיכול להישאר בביתו, והכל נדחפו ובאו אל ביתו של החכם הספרדי. הס הושלך בקהל כשהחכם הספרדי החל לדבר. הוא פתח והציג בפני כולם את ארנק הבד וביקש מהם למשש אותו ולומר מה יש בתוכו. הארנק עבר מיד ליד וכולם אמרו בפה אחד: ארנק זה מכיל חמשה מטבעות זהב אדומים.

אחרי שכולם ידעו שזו היא תכולת הארנק, החל החכם הספרדי לספר את אשר אירע לו עם הרב היהודי, רבי אברהם גרשון מקיטוב, על כך שהתלונן בפניו שאין לו כסף לצרכי שבת ועל כך שמצא את ארנקו המלא במטבעות זהב. והנה, זעק החכם הספרדי מקירות ליבו, כשבאתי לגעור בו על שקריו, לא נחה דעתו עד שהטיל אותי בחרם ומנוע אני מלהגיע אל בית הכנסת.

בני הקהילה הזועמים יצאו לפגוש את רבי אברהם גרשון, כשעינים מהלך משמשו של החכם הספרדי מחזיק בכיסו את הארנק, והתלוננו בפניו: מדוע החרמת את החכם שלנו? רבי אברהם גרשון לא חת מפני איש ואמר לו: עשיתי זאת כיון שהוא נשבע שבועת שקר!

שלף המשמש את הארנק ואמר: הרי זה הארנק של רום מעלתו, והנה חמשה מטבעות זהב אדומים בתוכו! חייך רבי אברהם גרשון ושאל את הנוכחים: מדוע לא פתח רבכם את הארנק וראה מה יש בתוכו? נענו כולם: הרי הארנק סגור במנעול ולא ניתן לפתחו. אמר רבי אברהם גרשון: אם אדם מבקש להישבע על בסיס דבר מה, עליו לוודא זאת בהחלט; אם רצונו היה להישבע שיש לי מטבעות זהב, היה עליו לקרוע את הארנק ולראות האם אכן זה מה שיש בתוכו.

ביקש רבי אברהם גרשון את הארנק ממשמשו של החכם הספרדי, הוציא מכיס אחר את המפתח של הארנק והראה לכל הנוכחים כי אין בארנק מטבעות זהב! כל שיש בארנק הוא מטבעות "זעקסיר" שאינם עוברים כאן לסוחר. המשיך רבי אברהם גרשון והטעים: לא אמרתי שאין לי דברים

רבי אברהם גרשון שהיה שקוע במחשבותיו לא הבחין כלל בנפילת הארנק על הרצפה והמשיך ללכת, אולם רעש הנפילה דווקא הסב את תשומת לבו של החכם הספרדי. רבי אברהם גרשון כבר המשיך לדרכו ואילו החכם הספרדי ניגש והרים את הארנק.

היות והארנק היה עשוי בד, הרי שאמנם לא ניתן היה לפתוח את הארנק ולראות את תוכנו מחמת המנעול, אולם ניתן היה למששו ולהרגיש את תכולתו. החכם הספרדי ששמע מרבי אברהם גרשון על מצבו הכספי הקשה, עד כדי כך שהוא נזקק להלוואות לכבוד שבת, מישש את הארנק הנעול, ולהפתעתו הוא הרגיש שיש בתוכו חמשה מטבעות זהב אדומים. סכום מכובד מאוד.

לאמיתו של דבר לא היה בארנק אלא חמשה מטבעות של הילך לא מקומי, מטבעות "זעקסיר". למטבעות אלו אכן היה שווי מסוים, אולם הוא לא היו עוברים לסוחר בארץ ישראל בכלל ובצפת בפרט. אלו היו מטבעות שרבי אברהם גרשון הביא איתו מאוקראינה לארץ ישראל, אלא שכאן הוברר לו כי אין דורש למטבעות כאלה, ואין מי שיפרוט לו אותם ויחליפם למטבעות מקומיות, ולכן הוא נזקק להלוואות לצרכיו הבסיסיים.

הסיבה שהביאה את החכם הספרדי לחשוב שמדובר במטבעות זהב "אדומים", שהיו שווים הון רב גם בארץ ישראל, היה גודלם השווה של המטבעות. החכם הספרדי לא הכיר את מטבעות "זעקסיר", והיה משוכנע כי אלו הם מטבעות זהב. כיון שכך חרה אפו של החכם הספרדי עד למאוד על רבי אברהם גרשון שהוציא מפיו דבר שקר, כאילו אין לו כסף, והנה יפול מצידו אלף ורבבה מימינו - מכיסו נשרו מטבעות של זהב.

החכם הספרדי הסתיר את הארנק בכיסו, עצר את רבי אברהם גרשון שעדיין היה מטייל הלך ושוב בבית הכנסת, והחל משוחח עמו על מצבו הכלכלי. החכם התעניין ושאל: האמנם נכון הדבר שאין לרום מעלתו כסף לצרכי שבת עד שנאלצתם ללוות מאחרים כסף כדי לקנות את מצרכי השבת הבסיסיים? רבי אברהם גרשון הנהן בראשו ואמר: אמת נכון הדבר!

התקצף החכם הספרדי ואמר בקול רם ובסגנון בוטה: רום מעלתו מדבר שקר! רבי אברהם גרשון שלא הבין על מה יצא הקצף, נענה כנגדו ואמר: לא כי אלא אמת דברתי! הויכוח המשיך והתלהט עד מאוד, זה אומר בכה וזה אומר בכה, עד שלפתע קפץ החכם הספרדי ממקומו, ניגש אל ארון הקודש ונשבע ששקר בפיו של רבי אברהם גרשון.

מליץ יקירין ויהודים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מִלְתָּא חֲדָתָא

חֲדָתָא דְאַוֵּרִייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

שבתות ימי המצרים - הכנה לחודש תשרי

בהעלם, ואלו שמן ראש השנה עד הושענא רבה - הם באתגליא. לכך קורים אנו בספר תורה תמיד בבין המצרים פרשת פנחס, ששם מוזכרים כל הקרבנות של כל המועדות, וקורין הקרבנות של פסח ושבועות ושל ראש השנה ושל סוכות, ועל ידי אותיות של הפרשיות קרבנות שקורין בימים האלו, נעשה כלי שיוכל למשוך אחר כך במועדות בזמנם אורות לכלים ההם, כידוע לנבונים (ראה עץ חיים שער ט' פ"ו). והקריאה מעורר הזמן, שמאיר עתה כח הימים הטובים לעזרנו ולסייענו.

ימי המועדים מעלים ימים אלו

לאידך גיסא כתב באמרי נועם (שלח אות ג), שכמו שאמרו שבעטיו של חטא המרגלים - שהליכתם היתה בחודשי תמוז אב, נגמר בכיה לדורות רחמנא לילצן, והבכיה הינה בכ"א יום בין המצרים, כן כנגד זה יש לנו חודשי ניסן ותשרי להעלות אותן הימים שבין המצרים, כידוע אשר מראש חודש ניסן עד אחר פסח הם כ"א יום, וכמו כן תשרי מראש השנה עד שמיני עצרת. הרי לנו הקשר המיוחד שבין המועדים לימים אלו, שימים אלו מקבלים כוחם מהמועדים להעלותם כמוהם.

התגברות בתורה ובתפילה ביותר בימים אלו

כשמתעורר כח קרבנות המועדים, יש לנו להתחזק בתורה ובתפילה ביתר שאת שהרי הם כדוגמת הקרבנות, וכמו שכתב המאור ושמש (ד"ה עוד בפסוקים) שעתה בעוונותינו הרבים שבוטל התמיד, ואין לנו לא מזבח ולא קרבן, ואין שיור רק התורה הזאת, הבטיח לנו הקדוש ברוך הוא, כשנעסוק בפרשת הקרבנות מעלה עלינו כאילו הקרבנות, על דרך 'ונשלמה פרים שפתינו' (הושע יד ג), וגם תפילה תיקנו במקום התמידין. על כן כמו שהיו בתמידין ישראל במעמדן, כמו כן עתה, התפילה היא במקום התמיד ולכן צריך האדם להתפלל עם הציבור כישראל שהיו במעמדן. וכשם שהקרבנות נקברו ברעותא דנפשא ולבא, כן צריך התפילה להיות מתוך עומק הלב בהתלהבות ובתשוקה.

על כן הזמן מבקש תפקידו, לנצלו כראוי בתורה ועבודת ה', וכלשונו של המאור ושמש: וביותר בזמן הזה 'בין המצרים', צריך האדם להתגבר כארי לתורה ולתפילה, כי כשהאדם מתעורר עצמו בעת הזאת בתורה ותפילה, הוא פועל התקרבות הגאולה יותר מכל השנה.

ראשית המחשבה, ממילא יכול הוא לברר כל מידותיו מתחילה עד סוף. לפיכך עיקר ההכנה לראש השנה הוא בעשר שבתות אלו, שבשבת קל יותר להתברר בכל המדות עד ראש השנה, וכשיתבררו המידות אז תבוא הגאולה כאמרם ז"ל 'בתשרי עתידין להגאל'. נמצא שאף שבימים אלו נוהגים אבלות, ובפרט בחודש אב, עם כל זה בתוך תוכם של המסתירים נמצא הבירור בעומק מידותיהן של ישראל, ועתה דווקא הוא זמן המוכשר לתקן נפשו ומידותיו ולזכות לגאולה בכלל ובפרט.

קריאת פרשת המועדים מעוררת אורות והשפעות המועד

ובפרט שעתה מתעורר כח המועדים לסייע, כדאיתא במאור ושמש (ד"ה ובחודש השביעי): והנה שמעתי מהצדיקים רבותינו ז"ל, שבין המצרים מ"ו בתמוז עד תשעה באב, הוא גם כן כ"א יום, הם כנגד כ"א יום שבין ראש השנה עד הושענא רבה, אלא שאלו בין המצרים - הם

כתב בפרי צדיק (פינחס אות ז) מעתה עד ראש השנה עשרה שבתות, מתחילה מפטירין תלתא דפורענותא ולאחר מכן שבע דנחמתא כמבואר בשולחן ערוך (או"ח סי' תכח ס"ח), והם כולם הכנה לראש השנה, שעשר אלו הם כנגד עשר הספירות, וכאשר יברר האדם עצמו בכל עשר המידות ע"י תשובה, יבוא לגאולה, שבתשרי עתידין ליגאל לדעת רבי אליעזר (ר"ה יא).

בשבת קל יותר לתקן המידות

לפי זה כתב לבאר, שתקון המידות נעשה דווקא בשבת, כי בשבת כל ישראל מפקירין עניני עולם הזה, ואיהו יומא דנשמתי' ולא יומא דגופא (זוהר ויקהל רה), ומשליך כל עסקיו כמו שדרשו במכילתא (יתרו מסכתא דבחדש ז') 'ועשית כל מלאכתך' (שמות כ ט) שיהיה כאלו כל מלאכתך עשויה, והוא הנקרא 'לכתך אחרי במדבר' (ירמיה ב ב) שאינו מביט ואינו חושב בעסקיו רק משליך על יתרו, וכיון שהוא יום השייך למחשבה, יכול כל אדם לזכות בשבת שיהיה קשור בשורש

מִלְתָּא דְפִלְיָא

בשבת זו משפיע ה' לכל אחד מכוחותיו הנפלאים של פנחס

בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאִי בְּתוֹכִם (כה יא). בשבת זו פרשת פנחס משפיע ה' יתברך לכל יחיד ויחיד מכוחותיו הנפלאים של פנחס, כח מסירות נפש. ונאמר בשם **צדיקים ע"ה** ומעין זה **בשפת אמת** (תרמ"ב ד"ה על), שכיון שפנחס פעל דברים נשגבים ע"י קנאתו, שנתעלה מדרך הטבע למען הציל את בני ישראל, ובמעשיו לא די שנתעלה הוא עצמו אלא פעל להכניס קנאת ה' צבאות בכל איש ואיש מישראל ועל כך נאמר **בקנאו את קנאתי בתוכם** שבקנאתו התעורר קנאה ותשובה בלבבות כל בני ישראל.

כח הברכה מתעורר לכל ישראל

משכן גם כשהתברך זכה לדורותיו כנאמר **והייתה לו ולזרעו אחריו**, וכן זכה בשביל כל ישראל, שזכה לכהונה, ועבודת הכהן היא לעורר במעשיו את כל בני ישראל, והוא שלוחא דמטרוניתא לקרב קורבנם ועבודתם לה' יתברך (זוהר רעיא מהימנא ויקרא כ). וכך זה מתעורר בכל שנה ושנה כידוע מספרים הקדושים 'הקריאה מעורר הזמן', שבקריאת הפרשה מאיר האור כפי שהוא בזמן עצמו הנכתב בתורה, וכמו אז בדורו של פינחס, כן גם עתה מתעורר הכח לנפשות ישראל לעורר בליבם קנאת ה' צבאות ומסירות נפש למען שמו יתברך.

עצת היצר הטוב אינה מפריעה לגשמיות אך עצת היצר הרע מפריעה אף לרוחניות

כשנוהג בדרך זו יכול להפוך את יצרו הרע לטוב

ובאמת ניתן לקחת את היצר הרע ולהפכו אף הוא לטוב וללמוד ממנו, שכן אמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיט צח) 'מאויבי תחכמני מצוותיך', שיש להתחכם במצוות ה' מדרך האויבים, שהאויב הגדול של האדם הלא הוא יצרו הרע, ועלינו ללמוד ממנו ומדרכיו, כפי שהורה לנו הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה (קדושת לוי נח ד"ה שמטבילין) שאותה ההתלהבות החשק הזריזות והתאוה שהיתה לו בעבירה יהפך אותה למצוה, ועל כך כתיב 'מאויבי', היינו מהרצון והתאוה שיש לי לתאוות עולם הזה בחינת 'אויבי', 'תחכמני' מהם אלמד 'למצוותיך', שאותה התאוה והחשק שיש לי להבלי עולם הזה אקח מהם ואלמד כיצד צריך אני לחשוך ולהתלהב לעבודת ה'.

וכמו שאמר יעקב אבינו ע"ה (בראשית לב ה) 'עם לבן גרתי, ופירש רש"י ולא למדתי ממעשיו הרעים', שפירשו צדיקים, שיעקב ע"ה התנצל בזאת שלא למד ממעשיו הרעים, שאם היה למד ממעשיו הרעים וכיצד רץ בחשק ובהתלהבות לעשות עבירה, הייתי אף אני עושה רצון ה' ביתר תוקף ועוז.

על כך אמרו חז"ל (קידושין ל:): 'בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין', והקשה המגיד הרה"ק דב בער ממעזריטש ע"ה, הרי התבלין טפל הוא לבשר, וכאן אתה אומר 'תורה תבלין', וכי היצר הוא העיקר שהתורה תבלין אליו. מסביר רבי דב בער, שאכן היצר הוא העיקר, שצריך האדם לעבוד ה' יתברך בכל מצוותיו עם כח היצר שבו, ולעשות מן יצר הרע - יצר טוב, לעבוד עמו יחד את ה' יתברך.

והדרך להפכו לטוב כתב החיד"א בכמה מקומות שהוא ע"י שלומד תורה לשמה. ופירש שזהו שאמרו 'בראתי לו' והוי ליה למימר 'בראתי תורה תבלין' מהו 'לו', רק שהוא תבלין בשבילו להפכו לטוב, שאם יתמיד יגדיל תורה ויאדיר לשמה גם היצר הרע מתקנו.

חלילה נותן ליצר הרע את השלטון ונותן הרסן בידו, סוף דבר שיכחיש היצר הרע את דבר קיומו של היצר הטוב וישלוט בסוס שהוא גופו של האדם ללא מיצרים ויאבד ממנו עולמו.

גם אם נצרך להשתמש ביצר הרע העצה שישמו מאחוריו ולא יתן לו שליטה

ועל כן העצה שיקדם היצר הטוב גם בענינים הגופניים, ואילו היצר הרע ישימו מאחוריו, וכך בכל פעם שמעוררו לעבירה וכדומה, ישמוט אותו תיכף ומיד. וישתמש בו בדברים הרוחניים הנצרכים לעזרת הגשמיות, כגון שינה, אכילה וכו' כדי קיום גופו, ויעשה כל ההנאות הבאות מיצר הרע לשם שמים, וכך יוכל לשלוט ביצרו הרע.

ביאור הפסוק בדרך זו

וזהו שאמר לרב תרבה נחלתו, לרב הוא היצר הטוב שהוא מצד הקדושה שהולך וגדל, וכן היצר הטוב הוא רב בחכמה שהרי שלמה המלך קראו 'חכם'. ולרב זה תרבה נחלתו תשליטנו גם בעניינים הגופניים הנעשים ע"י התעוררות החומר, אף שאינו העסק שלו, אך אף על פי כן גם בהם תלך על פי הנהגתו ועצתו.

ולמעט זה היצר הרע שהוא מצד הקליפה שהולך ומתמעט, תמעט נחלתו, כלומר, לא מיבעיא בענייני הנפש שבודאי לא תקרבו ולא תתן לו בהם מגע יד ועצה כלל, אלא גם בענייני הגוף הנעשים ע"י התעוררות התאוה החומרית, שהיא אכן העסק שלו ובאה מכוחו, תמעט את כוחו ושליטתו שלא תתרחב, וכך לא יביא לידי מכשול ותקלה.

משתנה בדרך זו, יתקיים המשך הפסוק איש לפי פקודיו יותן נחלתו, דהיינו, שלכל אחד מהיצרים תינתן נחלתו לפי פקודיו, כלומר, לפי שיעור הצריך לקיום המצוות אשר פוקד בהם, ולא תתרבה שליטתו מחוץ לנחלתו עד שיבוא לידי חטא ועוון. מה שאין כן אם לא ימעט שליטת היצר הרע, וודאי שתצא מכך תקלה.

לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעט נחלתו איש לפי פקדיו יתן נחלתו (כו נד). דברי מוסר לימדנו רבינו הבן איש חי ע"ה (עוד יוסף חי בפרשה) מפסוק זה, כי שני עסקים יש לאדם בעולם הזה - גשמי ורוחני, ובשניהם ראוי להשליט היצר הטוב. כי היצר הטוב הרי אינו אומר לאדם למות כדי שלא יחלל שבת, אדרבה אומר לו 'וחי בהם' פיקוח נפש דוחה שבת. נמצא כי עצותיו מועילות לאדם גם בגשמיות וגם ברוחניות. אך עצות היצר הרע אף אם נדמה שבעסקי עולם הזה אינו מזיקו אך עצות אלו יאבדו מהאדם את עולמו הבא. ולכן הנרצה והראוי שישליט את היצר הטוב גם על הגשמיות ובה טוב לו בזה ובבא. אך אם נותן ליצר הרע שליטה בגשמיות, סופו שישתלט גם על עניני הרוחניות ויאבד כל אשר יש לו.

משל למי שקיבל את השלטון בידו שבסופו סילק את מיטיבו

משל למה הדבר דומה, לעשיר שרכב על סוסו בדרכו העירה, והנה בדרכו רואה הוא חגר היושב בצידי הדרך ואינו יודע כיצד יבוא לביתו. נכמרו רחמי העשיר והעלה את החגר על סוסו. ולא זו בלבד שהעלה על סוסו הושיבו בראש ונתן בידיו את הרסן להנהגת הסוס. בבואם העירה אומר החגר לעשיר עתה רד מהסוס ותן לי להמשיך בדרכי. השתומם העשיר השכח כיצד ישבת בצידי דרכים וריחמתי עליך והעליתך על סוסי, מה לך כי תהתל בי. אך החגר בשלו, ואף הרעים עליו בקולו לפני כל באי השוק, ראו מה עשה לי זה, רוצה לקחת לי את סוסי. העשיר לא ידע את נפשו ובצר לו אמר לחגר הבה נלך לשופט העיר. משפרשו בפני השופט טענותיהם, אמר השופט לעשיר, דברך נראים ישרים ונכונים, אולם משהרכבת אותו על סוסך ונתת לו את הרסן הוכחה ניצחת היא כי הסוס שייך לחגר.

כן הדבר בענייננו, כשמשליט היצר הטוב על הכל, אף אם נותן ליצר הרע חלקו בגשמיות הנצרכת לגופו, עדיין יכול לזרוקו בכל עת שיחפוץ. אך אם

עיקר קיום העולם בימינו הוא ע"י גמילות חסדים

מתרץ רבנו החפץ חיים, הלא ידוע מה שנאמר בפרקי אבות 'על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים', תורה כידוע מרומז ליעקב שהיה יושב ועוסק בעמלה של תורה, עבודה מרומז ליצחק שנעקד על גבי המזבח, וגמילות חסדים מרמז לאברהם אבינו ע"ה חסד לאברהם, וזה כוונת רש"י ז"ל, יכול יהיו חותמים כולם, היינו בעת חתימת הגלות וקץ הגאולה יהיו ישראל מצויינים בכל ג' מדות, תלמוד לומר 'והיה ברכה' בן חותמים ולא בהם, בעת קץ הגאולה יהיו ישראל מצויינים רק במדתך זו מדת גמילות חסדים. ואל לנו לחשוב שמא עבודה קטנה היא, כי דעו נא כי עבודה גדולה יש בידינו בדורות אלו, שע"י החסד יכולים לראות פני ה', כנאמר (תהלים יז טו) 'אני בצדק אחזה פניך' שע"י גמילות חסדים זוכה לדרגה נשגבה 'אחזה פניך'.

והנה בזמן הזה משנחרב בית המקדש נחסר מאתנו עמוד העבודה, וגם עמוד התורה אינו כל כך בשלמות, נמצא שעיקר קיום העולם בדורות הללו הוא מכוח עמוד של גמילות חסדים, וזהו הרמז בדברי חז"ל שנאמר לאברהם אבינו בן חותמים, שבמידתו של אברהם שהיא גמילות חסדים יהיה הקיום בדורות האחרונים שהם כעין חתימת הדורות. וכך דקדק החפץ חיים ע"ה בדברי רש"י על הפסוק (בראשית יב ב) 'ואעשך לגוי גדול', 'ואעשך לגוי גדול' זה שאומרים אלקי אברהם, 'ואברכך' זה שאומרים אלקי יצחק, 'ואגדלה שמך' זה שאומרים אלקי יעקב, יכול יהיו חותמים כולם תלמוד לומר 'והיה ברכה' בן חותמין ולא בהם. והקשה, וכי מה אכפת לו לאברהם שיחתמו בכל בניו, הלא בכל אדם מקנא חוץ מבנו ותלמידו (סנהדרין קה:).

על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים (אבות פ"א, מ"ה).

שח מרנא החתם סופר ע"ה (תורת משה דרוש ביום ל"ב בעומר) שמיום שנחרב בית מקדשנו אין בנמצא שלשה עמודים יחד בעולם, שהרי עבודה אינה שייכת בזמן הזה, וההשלמה שלה נעשית ע"י עמוד התורה כי כל העוסק בתורת הקרבנות כאילו הקריבם בפועל. אמנם לעתיד לבוא כשיהיה עולם התיקון אז תהיה העבודה בפועל ותחזור העבודה לציון ברחמים, אך גמילות חסדים לא יהיו צריכים כי יהיו איש תחת גפנו ותאנתו וכולם ידעו את ה' למקטנם ועד גדולם ולא יצטרך איש לרעהו ובלע המות לנצח, ואז כדי שיעמוד עמוד גמילות חסדים יצטרכו ללמוד את תורת החסד והלימוד יחשב כמעשה גמילות חסדים בפועל.

גמילות חסדים ברוחניות

כי השכר מרובה יותר ממעשי האדם, מכל מקום טובה היא לאדם שיהיה שכרו לעולם הבא תמורת מעשיו בעולם הזה, ולא שיהיה מקבל חלקו במתנת חנם וייבוש בכך. וכאשר מסייע לחברו להגיע לתכלית זו הרי שמשתתף כביכול בקיום תכלית הבריאה להיטיב לבריותיו.

העוזר לאחרים מועיל בעיקר לעצמו

בנותן טעם להביא מה שאומרים בשם בעל הקדושת ציון מבאבוב ע"ה, שבג' דברים מצינו שמי שנותן לאחרים הוא המקבל בעצמו, המלמד תורה לתלמידים הוא בעצמו מחכים יותר, כמו שאמרו (תענית ז.) 'ומתלמידי יותר מכולם', וכן המתפלל על חברו הרי הוא נענה תחילה, ונמצא שפעל בעבור עצמו יותר מעבור חברו, וכן הנותן צדקה לעני מועיל ביותר עבור עצמו, וכמו שאמרו חז"ל (רו"ר ה ט) יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני - העני עושה עם בעל הבית, שכן אמרה רות לנעמי (רות ב יט) 'שם האיש אשר עשיתי עמו היום', ולא אמרה 'אשר עשה עמי' אלא 'אשר עשיתי עמו', הרבה פעולות והרבה טובות עשיתי עמו בשביל שהאכילני פרוסה אחת. ואם נשית לבנו לדברים נראה כי הם שלשת העמודים - תורה ועבודה וגמילות חסדים.

שמואל את דברי המשנה (להלן פ"ב מ"ט) 'אל תחזיק טובה לעצמך כי לך נוצרת', 'טובה' זו התורה, ואם למד אדם תורה אל יחזיק בה לעצמו אלא ילמדנה לאחרים, 'כי לך נוצרת' ללמוד תורה וללמדה לאחרים, ויפוצו מעינותיך חוצה להרביץ תורה לרבים.

תכלית הבריאה שלא נזדקק למתנת חנם

וגם זה בכלל רצון ה' להיטיב לבריותיו שלא יהיו נהנים ממתנת חנם, כי מי שאוכל ממתנת חנם מתבייש להביט בפני מי שמפרנס אותו, וכן הנשמה בעודה מתענגת מנועם ה' בעולם העליון הרי היא מתביישת בכך שאוכלת 'נהמא דכיסופא', ולכן נשתלחה הנשמה לעולם הזה להרבות במעשים טובים שעל ידיהם תזכה לגמול הרוחני בכוח מעשיה ולא במתנת חנם, ואף על פי שהשכר העתיד הוא לאין ערוך ביחס למעשי האדם, וכמו שכתוב (תהלים סב יג) 'ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו', וגם כשמשלם לאיש שכר מעשיו יש בכך משום חסד,

הבעל שם טוב ע"ה חידש דרך שגמילות חסדים היא גם לעזור לאחר ברוחניות

שלשת העמודים נחלקה מהות קיומם במשך כל ימי עולם, כמו שביאר הדברי חיים מצאנז ע"ה, במתן תורה היתה התחלת עמוד התורה, ובבית המקדש היה את עמוד העבודה שהוא הקרבת הקרבנות, והבעל שם טוב זי"ע אחז צדיק דרכו בקודש לדורות עולם בעמוד גמילות חסדים, והוא לזכות גם את חברו בנפש ובגוף, וזהו דרך החסידות לסייע לזולתו הן במילי דשמיא הן במילי דעלמא.

סיוע לעני בדעת - הגדולה שבצדקות

ויש לנו לדעת את שכתב בבני יששכר (חודש אדר מאמר ב דרוש א): המלמד דעת לעני בדעת היא הצדקה הגדולה שבצדקות. וכן אמר הדברי חיים מצאנז ע"ה: וכמו שהוא דבר פשוט שאם רואים אדם עני וחסר כל, בודאי מצוה על כל אדם לסייעו בכל מה שאפשר, ולטרוח אתו כדי להעמידו על רגליו, בודאי ובודאי אם מוצאים אדם מישראל שהוא עני בדעת, מחוייבים לטרוח בכל מיני השתדלויות כדי לגמול עמו חסד רוחני ולהשיבו למוטב. ולכן לא ימנע אדם עצמו מללמד חברו תורה, וכמו שפירש במדרש

חסד לאברהם
ראדאמסק
חסד לאברהם
ר"א מקאליסק
יסוד האמונה
סידורו של שבת
ערבי נחל
ישמח משה
תניא
זכרון זאת

שארית ישראל
תפארת שלמה
יסוד העבודה
מגן אברהם
דברי יחזקאל
פרי צדיק
צדקת הצדיק
דגל מחנה אפרים
עמוד העבודה

באר מים חיים
יושר דברי אמת
מנחם ציון
אוהב ישראל
מאור ושמש
זרע קודש
בת עין
אור לשמים
בני יששכר

אוצר בעל שם טוב
תולדות יעקב יוסף
נועם אלימלך
מנורת זהב החדש
מאור עינים
אור המאיר
עבודת ישראל
קדושת לוי
חיים וחסד

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
· לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליזון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com